

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Postavení tábořských měšťanek v 17. století
Status of Tábor Burgher Women in the 17th century

Iva Líkařová

Vedoucí práce: Mgr. Helena Chalupová, Ph.D. et Ph.D.

Studijní program: Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: B D-NJ 20

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Postavení tábořských měšťanek v 17. století potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 9. 4. 2024

.....

Podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Heleně Chalupové, Ph.D. et Ph.D. za cenné připomínky, vedení a konzultace k této práci. Dále děkuji pracovníkům Husitského muzea, kteří vždy trpělivě zodpověděli mé otázky. Poděkování patří také mé rodině a přátelům, kteří mi po celou dobu studia byli oporou. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mému kamarádovi Vojtěchu Vrtiškoví za cenné rady ohledně raněnovověkého písma, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

ABSTRAKT

Bakalářská práce zkoumá měšťanky v 17. století ve městě Táboře. Cílem této práce je popsat tábořské měšťanky a jejich postavení v rámci společnosti na základě analýzy vybraných městských knih a také zda byla či mohla být jejich pozice v tehdejší společnosti ovlivněna fenoménem husitství.

Práce se dělí na dvě hlavní části, na teoretickou a praktickou část, které jsou dále děleny na další podkapitoly. Teoretická část popisuje postavení žen v průběhu dějin, dále i historii města Tábora, přičemž největší důraz je kladen na zkoumané 17. století. V samostatné kapitole vystupuje měšťanka 17. století a její životní fáze, panenství, manželství a vdovství, a v kontrastu k ní je v zařazena i kapitola věnující se husitské ženě a její pozici a zapojení v husitském hnutí. Praktická část se zaměřuje na práci s primárními prameny zejména se svatebními smlouvami a testamenty, které jsou součástí městských knih. Kromě nich jsou využity informace získané ze Soupisu obyvatel podle víry. Na základě práce s těmito prameny došlo ke zpracování krátkých biografií vybraných tábořských měšťanek, které ilustrují jejich životní osudy. Zatímco osudy jednotlivých tábořských měšťanek jsou rozdělené do podkapitol v souvislosti s jejich manžely a jejich společenským postavením, v samotných biografiích se důraz klade na samotné tábořské měšťanky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Raný novověk, Tábor, ženy, společenský status, ženská otázka;

ABSTRACT

The bachelor thesis examines burgher women in the 17th century in Tábor. This thesis aims to describe Tábor's burgher women and their position within the society based on the analysis of selected town books and whether their position at that time was or could have been influenced by the phenomenon of Hussitism.

The thesis is divided into two main parts, theoretical and practical, which are further divided into subchapters. The theoretical part describes the position of women throughout history and the history of the town of Tabor, with the most significant emphasis on the 17th century under study. The 17th-century burgher woman and her life stages, virginity, marriage, and widowhood, are featured in a separate chapter. In contrast, a chapter devoted to the Hussite woman and her position and involvement in the Hussite movement is included. The practical part focuses on working with primary sources, especially marriage contracts, and testaments, which are part of the town books. In addition, information obtained from the census by faith is used. Based on the work with these sources, short biographies of selected women townswomen of Tábor have been prepared to illustrate their life stories. While the fate of individual women townswomen of Tabor is divided into subsections related to their husbands and social status, the biographies focus on the women of Tabor.

KEYWORDS

Early modern period, Tábor, women, social status, women's problem

Obsah

Úvod.....	8
1 Nahlížení na ženu v průběhu dějin.....	15
1.1 Postavení žen v raném novověku	16
2 Město Tábor	19
2.1 Základní údaje a historie města.....	19
2.2 Tábor v 17. století.....	20
2.2.1 Správa města v 17. století.....	20
2.2.2 Vpád Pasovských.....	21
2.2.3 Třicetiletá válka	22
2.2.4 Rekatolizace a vývoj města	22
3 Kdo byla měšťanka?.....	24
3.1 Životní cyklus.....	26
3.1.1 Dětství	26
3.1.2 Manželství	28
3.1.3 Vdovství.....	30
3.2 Hospodaření	31
4 Tábořské ženy a husitství	33
5 Tábořské měšťanky v pramenech 17. století	37
5.1.1 Manželky mužů ve vedení obce	43
5.1.2 Manželky mužů z významných tábořských rodin	48
5.1.3 Manželky vdovy	53
5.1.4 Měšťanky vdané do jiného města	61
5.1.5 Žena v hospodářství	62
Závěr	64

Seznam použitých informačních zdrojů.....	67
Seznam příloh.....	75

Úvod

Žena jako mdlá a nemyslicí nádoba, i tak jsou ženy v raně novověké literatuře označovány, jak se lze přesvědčit v knize pojednávající o panenství a vdovství právě v období raně novověké literatury.¹ Bylo tomu opravdu tak? Jak si lidé žijící v moderní době mohou představit život raně novověké ženy a jaká práva vlastně měla?

Tato bakalářské práce se místopisně zaměřuje na město Tábor a předmětem zkoumání je postavení tábořských měšťanek. Pod pojmem postavení se v této souvislosti rozumí pozice měšťanky v rámci města a společnosti, jakými právy oplývala, zda mohla vystupovat samostatně, či byla zastupována mužem a jak se tato skutečnost odráží ve vybraných pramenech. Téma žen a jejich postavení nejen dnes, ale i v minulosti je mi poměrně blízké a jelikož se již několik let zabývám historií Tábora, chtěla jsem se o ženách v mém rodném městě dozvědět více. Téma žen v případě Tábora ale není, zejména v období 17. století, příliš zmapováno, ačkoliv zaměření na ženské dějiny je v současné historiografii poměrně aktuální.

Ne vždy byly ale ženské dějiny objektem zájmu. Jeho postupný vzrůst lze v Čechách pozorovat zejména na konci 20. a na začátku 21. století. Během těchto let se v souvislosti s výzkumem tzv. ženských dějin konalo i několik konferencí, které se tímto tématem zabývaly. Lze zmínit např. konferenci konanou v Ústí nad Labem v roce 1995, dále pak v roce 2000 v Českých Budějovicích, ale i setkání historiků z České republiky, Slovenska a Polska v Pardubicích v roce 2004.²

Než bude zmíněn dosavadní výzkum v oblasti women's history, je třeba se pozastavit u problematiky gender history, do jehož oblasti otázka ženské historie spadá. Pod označením gender se rozumí sociální, nikoliv biologické aspekty. Lze jej tedy chápat jako soubor vlastností, na základě kterého jsou přisuzována určitá očekávání, která jsou spjata

¹ RATAJOVÁ, Jana a Lucie STORCHOVÁ, ed. *Nádoby mdlé, hlavy nemající?: diskursy panenství a vdovství v české literatuře raného novověku*. Praha: Scriptorium, 2008. ISBN 978-80-86197-95-1.

² LENDEROVÁ, Milena, ed. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Vyd.1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie. ISBN 978-80-7106-988-1, s. 14.

s mužským a ženským chováním. Tyto vlastnosti jsou tedy přisuzovány sociálně a během historického vývoje se proměňují.³

Na úplném začátku zkoumání ženské tematiky se zájem upíral zejména k ženám v nejvyšších vrstvách společnosti, ke kterým patřily matky, manželky a dcery vládců.⁴ Výzkum ženské tematiky byl omezen i z důvodu absence pramenů, které by výzkum umožňovaly. Co se týče písemností, tak jejich autoři byli povětšinou muži. Studium postavení ženy v písemnostech se zabýval např. Josef Hrdlička, který mimo jiné poukazuje na nepřesné označení tzv. osobních pramenů. Tento pojem má být ekvivalentem pro německé tzv. *Selbstezeugnisse*, což jsou většinou písemné prameny, které se vyznačují soukromým charakterem a nabízejí náhled do myšlenkového světa jejich pisatelů. Hrdlička se již nezabýval pouze postavením příslušníků vyšší šlechty, ale naopak nižší šlechtou a erbovními měšťany.⁵ V Čechách se studiem postavení středověkých žen ve své vědecké práci zabývala historička Anna Císařová-Kolářová.⁶ Podle Mileny Lenderové lze za skutečný začátek české women's history považovat knihu Josefa Janáčka⁷ popisující osudy žen nejen z doby předbělohorské. Mezi průkopníky této tematiky je potom řazena zejména Pavla Horská a její práce, která vyšla v roce 1983 v Československém časopisu historickém.⁸ Tematikou dějin žen v novověku se ve svých studiích zabývá i Barbora Jiřincová, která na téma žen v rekatolizaci sepsala i disertační práci.⁹ Z prostředí šlechtičen potom byly vydané také prameny, konkrétně např. *Listy bílé paní rožmberské*¹⁰, paměti Alžběty Lidmily

³ Tamtéž, s. 16.

⁴ Tamtéž, s. 10.

⁵ HRDLIČKA, Josef. *Žena v pramenech osobní povahy v 17. století*. In: LENGYELOVÁ, Tünde, ed. *Žena a právo: právní a společenské postavení žien v minulosti*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2004. ISBN 80-88880-59-9, s. 153-163.

⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. Praha: Sokolice, 1915. Knihy Sokolice.

⁷ JANÁČEK, Josef. *Ženy české renesance*. Praha: Brána, 1996. ISBN 80-85946-25-4.

⁸ HORSKÁ, Pavla. *K ekonomické aktivitě žen na přelomu 19. a 20. století*. In: *Československý časopis historický*. Praha: Academia, 1983, 31. ISSN 0045-6187, s. 711-743. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:ca8c8f42-42c7-11e1-1872-001143e3f55c>.

⁹ JIŘINCOVÁ, Barbora. *Ženy v rekatolizaci českých zemí*. Praha, 2019. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost. Vedoucí práce Vlnas, Vít.

¹⁰ Z ROŽMBERKA, Perchta, PORÁK, Jaroslav a Anna SKÝBOVÁ, ed. *Listy bílé paní rožmberské*. Praha: Panorama, 1985.

z Lisova¹¹ nebo manželská korespondence Polyxeny z Lobkovic s jejím manželem Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic.¹²

Přímo městskému prostředí a životu raně novověkých měšťanek se ve své knize *Zvonění na sv. Alžbětu*¹³ věnovala také Michaela Hrubá. Zabývá se každodenností raněnovověkých měšťanek, zejména pak jejich právním a hospodářským postavením, ale také jejich materiálním zabezpečením a pozicí v rámci rodiny. V rámci výzkumu pracovala např. s právními, trestněprávními a soukromoprávními prameny, konkrétně využívala testamenty, svatební smlouvy a pozůstalostní inventáře, dále využívala městské a pamětní knihy a preskriptivní literaturu. V rámci svého působení vydala i další knihy z měšťanského prostředí, např. knihu *Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle*¹⁴, ve které se zabývala pozůstalostní praxí. Měšťanským prostředím v oblasti jižních Čech se ve svém výzkumu zabývá i Josef Grulich, např. v souvislosti se strukturou městských a venkovských domácností.¹⁵ Problematika raněnovověkého měšťana je reflektována i v knize *Člověk českého raného novověku*, kde lze vyčíst i konkrétní definici měšťana: „*Měšťanem se v raném novověku rozuměl každý obyvatel města, který užíval určitá práva, především městské právo daného města (purkrecht), jiným nařízením podléhal a kromě toho zpravidla vlastnil na půdě města obydlí.*“¹⁶ Další publikací, která se zabývá problematikou měšťanů v souvislosti s testamenty, je kniha „*Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací*“, která se zabývá zbožností laiků v dvou pobělohorských staletích.¹⁷

¹¹ Z LISOVA, Alžběta Lidmila a RATAJOVÁ, Jana, ed. *Rodinné paměti*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2002. ISBN 80-86197-37-9.

¹² POPEL Z LOBKOWICZ, Zdeněk Vojtěch a Polyxena Z PERNŠTEJNA, MAREK, Pavel, ed. *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. Prameny k českým dějinám 16.-18. století. ISBN 80-7040-804-9.

¹³ HRUBÁ, Michaela. *Zvonění na sv. Alžbětu: odraz norem a sociální praxe v životních strategiích měšťanek na prahu raného novověku*. Praha: Argo, 2011. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0439-4.

¹⁴ HRUBÁ, Michaela. *"Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle": pozůstalostní praxe a agenda královských měst severozápadních Čech v předbělohorské době*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2002. ISBN 80-7044-440-1. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4206df40-55aa-11eb-9496-005056827e52>

¹⁵ GRULICH, Josef. *Struktura jihočeských vesnických a městských domácností v 16. a 17. století*. In: *Historický obzor: časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*. 2018. Praha: Vydavatelství Neptun DeskTopPublishing, 2018. ISSN 1210-6097.

¹⁶ BŮŽEK, Václav a Pavel KRÁL, ed. *Člověk českého raného novověku*. Praha: Argo, 2007. Každodenní život. ISBN 978-80-7203-694-3, s. 139.

¹⁷ MALÝ, Tomáš. *Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací: (brněňští měšťané a proměny laické zbožnosti v 17. a 18. století)*. Brno: Maticе moravská, 2009. Knižnice Maticе moravské. ISBN 978-80-86488-60-8.

Na místě je také zmínit odbornou literaturu zabývající se tábořskými dějinami. Hlavní zájem historiků je v případě Tábora směřován do středověku, konkrétně do období husitství. Jednou z nejznámějších publikací pokrývajících toto téma je dvoudílná publikace *Dějiny Tábora* od Františka Šmahela.¹⁸ Delší dějinné období je potom popsáno v publikaci *Hradiště hory Tábor jako pevnost v minulosti* od Karla Thira¹⁹ a také v knize *Tábor* od Antonína Hejny.²⁰ K 600letému výročí města byla Husitským muzeem v Táboře vydána publikace *Tábor 600 let*²¹ a následujícího roku kniha *Tábor: o městě a pevnosti*.²² V současné době vychází v rámci edice *Dějiny českých, moravských a slezských měst* nová série knih o historii města. První díl popisující dějiny města od začátku osídlení do roku 1452 vyšel již v roce 2020.²³ V roce 2023 prošel tiskem třetí díl popisující moderní období města, konkrétně rozmezí let 1781–1989.²⁴ Druhý díl, který by byl pro tuto práci přínosný, bohužel ještě nebyl vydán, a proto z něj tedy není možné v rámci výzkumu vycházet.

Co se týče této bakalářské práce a dalších kvalifikačních prací, tak podobnému tématu, jak už bylo výše zmíněno, není v případě Tábora věnováno příliš mnoho pozornosti. Nejvíce se ho dotýká Martina Polanská,²⁵ zabývající se každodenním životem všech obyvatel. Dále se ženám v Táboře věnovala Eva Šuláková, která se zaměřovala na jejich kriminalitu.²⁶

Testamenty se pak zabýval i Pavel Král, jedná se ovšem o šlechtické testamenty, které nejsou předmětem zkoumání této práce. KRÁL, Pavel. *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2002. Monographia historica. ISBN 80-7040-463-9.

¹⁸ ŠMAHEL, František, Miloš DRDA, Rudolf KRAJÍC, Jan MÁCA, Miroslav RICHTER a Rudolf TECL. *Dějiny Tábora. I.díl, 1.svazek, Do roku 1421*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1988; ŠMAHEL, František. *Dějiny Tábora. I.díl 2.svazek, 1422-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. ISBN 80-7016-015-2.

¹⁹ THIR, Karel. *Hradiště hory Tábor jako pevnost v minulosti*. Tábor: Tiskárna Petra Franka, 1895.

²⁰ HEJNA, Antonín. *Tábor*. Praha 5: Polygrafia 2, 1964.

²¹ VYBÍRAL, Zdeněk. *Tábor 600 let*. Tábor: Husitské muzeum v Táboře, 2020. ISBN 978-80-87516-63-8.

²² VYBÍRAL, Zdeněk a Jakub SMRČKA. *Tábor: o městě-pevnosti*. Tábor: město Tábor, 2020. ISBN 978-80-907746-0-5.

²³ ŠMAHEL, František, Miloš DRDA, František JANDA a Jiří BUMERL. *Tábor*. Praha: NLN, 2020. Dějiny českých, moravských a slezských měst. ISBN 978-80-7422-741-7.

²⁴ FASORA, Lukáš; NOVOTNÝ, Miroslav; ŠEBEK, Jaroslav; VANDROVCOVÁ, Jitka; VANDROVCOVÁ, Lenka et al. *Tábor. III., Moderní doba 1781-1989*. Praha: NLN, 2023. ISBN 978-80-7422-743-1.

²⁵ POLANSKÁ, Martina. *Každodenní život obyvatel královského města Tábora ve světle testamentů*. České Budějovice, 2004. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

²⁶ ŠULÁKOVÁ, Eva. *Ženská kriminalita v Táboře v 16. a 17. století*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

V oblasti jižních Čech byly měšťanky a jejich svět zkoumán Vladimírou Podanou,²⁷ která se zaměřovala na město Český Krumlov.

Tato práce sleduje několik cílů. Jedna z výzkumných otázek se zaměřuje na postavení tábořské ženy, tedy „*Jaké bylo postavení žen v Táboře v 17. století?*“ Co přesně se myslí pod termínem postavení bylo vysvětleno již výše. V souvislosti s touto otázkou vystupuje ihned další, konkrétně „*V jaké kontextu jsou nejčastěji zmiňovány?*“ Jelikož se práce zabývá městem Tábor, je na místě se zastavit i u fenoménu husitství, který se pro Tábor stal významným už jenom tím, že v tomto období došlo k jeho založení, ale i v rámci následujícího vývoje. Z toho důvodu je v části práce přiblížena nejen raněnovověká měšťanka, ale i husitská žena. V této souvislosti se pozornost zaměřuje i tímto směrem a to otázkou „*Mohlo být postavení žen v Táboře ovlivněno fenoménem husitství?*“

Tato práce si klade za cíl na základě práce se sekundární literaturou a prameny výše zmíněné otázky zodpovědět, a to díky použití několika historických metod, konkrétně metody přímé a nepřímé, kdy jsou za pomoci pomocných věd historických, zejména paleografie, zkoumány historické prameny ze sledovaného období (konkretizace použitých pramenů viz následující odstavec). K zodpovězení výše stanovených výzkumných otázek by pak na základě studovaných pramenů měla vést neúplná indukce, která umožní na základě zjištěných faktů vyvodit určitý závěr. Komparativní metoda by měla umožnit porovnat shody a rozdíly v nahlížení na ženu a její pozici ve společnosti v Táboře v období raného novověku a v období husitství, a také shody a rozdíly u raněnovověkých žen, které se nacházely ve stejných či jiných fázích života i pozice v rámci města.

Oporou teoretické části práce jsou výše zmíněné odborné publikace a také některé vydané prameny, konkrétně *Codex iuris municipalis regni Bohemiae III*,²⁸ *Libri confirmationum*²⁹ a publikace nesoucí název *Nádoby mdlé, hlavy nemající*.³⁰ V oblasti

²⁷ PODANÁ, Vladimíra. *Svět českokrumlovských měšťanek v letech 1500–1650*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

²⁸ ČELAKOVSKÝ, Jaromír a Gustav FRIDRICH, ed. *Codex iuris municipalis regni Bohemiae III, privilegia královských měst venkovských z let 1420–1526*. [online]. Praha 1948. [cit. 2024-03-13] Dostupné také z: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=12&bookid=119>

²⁹ EMLER, Josef, ed. *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim. Liber quintus. Annus 1390*. [online]. Praha 1865. [cit. 2023-11-30] Dostupné také z: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=14&bookid=1130&page=0>

³⁰ RATAJOVÁ 2008.

městského práva ještě *Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich sumou*.³¹

Samotný výzkum se pak opírá o prameny uložené ve Statním okresním archivu v Táboře, konkrétně o jednotlivé městské knihy, které jsou součástí fondu Archivu města Tábora. Největší část této práce tvoří informace získané z *knih svatebních smluv. Kniha svatebních smluv z let 1561–1664* obsahuje 420 popsaných listů, které zahrnují svatební smlouvy a zápisy o odevzdání majetku. Zápisy zapisovali chronologicky a v českém jazyce.³² Z této knihy jsou pro tuto práci použity smlouvy z období let 1598–1664.³³ Smlouvy z období zkoumaného v této práci jsou součástí i další svatební knihy, tentokrát z let 1673–1822. Tato úřední kniha obsahuje 168 popsaných listů v českém a německém jazyce, stejně jako předchozí svatební kniha zahrnuje svatební smlouvy a smlouvy o předání majetku.³⁴ Na základě studia pramenů využívá tato práce z knihy pouze tři smlouvy, a to z let 1673–1685, jelikož další svatební smlouvy pocházejí již z 18. století.³⁵ Kromě svatebních knih byla pro účely práce zkoumána *kniha kšaftů z let 1559–1670*³⁶ a to konkrétně z let 1595–1670.³⁷ Kšafy z pozdějších let 17. století dochované nejsou a další kniha kšaftů začíná až rokem 1728.³⁸ V současné době jsou všechny tyto městské knihy digitalizované a přístupné ve webové aplikaci Státního oblastního archivu v Třeboni.³⁹ Dalším použitým pramenem se stal *Soupis poddaných podle víry z roku 1651*. Tábor svou polohou spadl do Bechyňského kraje, existuje editovaná verze tohoto pramene z roku 1997, kterou vydal tehdejší Státní ústřední Archiv v Praze. V roce 2017 došlo pod záštitou Národního Archivu k převedení tohoto editovaného pramene i do elektronické podoby.⁴⁰ Ze

³¹ JIREČEK, Josef, ed. *Pavel Kristián z Koldína, Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich sumou*. Praha 1876.

³² Státní okresní archiv v Táboře (dále jen SOKA Tábor), Archiv města Tábora (dále jen AMT), inv. č. 241, sign. DI č. 4, Kniha svatebních smluv 1561–1664, kn. 221.

³³ Tamtéž, fol. 137–251. Svatební smlouva z roku 1598 je zařazena proto, jelikož se jedná o významného tábořského měšťana.

³⁴ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242, sign. DI č. 4, Kniha svatebních smluv 1673–1822, kn. 222.

³⁵ Tamtéž, fol. 1–5.

³⁶ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244, sign. DI č. 3, Kniha kšaftů 1559–1670, kn. 224.

³⁷ Tamtéž, fol. 243–378. Kšafy nejsou řazené striktně chronologicky, proto k došlo k zařazení i 4 kšaftu pocházející ještě z 16. století, ovšem v platnost vyšly až v 17. století, i proto zůstaly součástí práce.

³⁸ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 245, sign. DI č. 3, Kniha kšaftů 1728–1797, kn. 225.

³⁹ Státní oblastní archiv Třeboň. *DigiArchiv* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Uvod>

⁴⁰ KOKOŠKOVÁ, Zdeňka, Helena SEDLÁČKOVÁ a Magda ZAHRADNÍKOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Bechyňsko*. Praha: Státní ústřední archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-064-8.

zmíněného vydaného pramene bylo použito vysvědčení města Tábora⁴¹ a také Radenína a Choustníku.⁴² Kromě nich je v rámci zkoumaného tématu možné čerpat i z knih trhových, ve kterých lze vysledovat přesuny nemovitostí. Informace z trhových knih zpracoval v rámci publikace *Staré domy a rodiny tábořské* Karel Thir.⁴³ Publikace vyšla ve dvou dílech, chybí v ní ale odkazy na zdroje informací a nelze je tedy ověřit, proto je nutné k nim i tak přistupovat. Jedná se ovšem o ojedinělou práci, která zatím nemá v tábořské topografii náhradu, a proto byla použita i pro tuto práci jako zdroj informací ze zmiňovaných trhových knih. V rámci bádání došlo k prostudování i dalších pramenů, např. *Staré manipulace*⁴⁴ nebo vydaného pramene *Z Tábořské knihy černé*,⁴⁵ ale pro tento výzkum v nich nebyly nalezeny žádné relevantní prameny.

Tato práce by se dala pomyslně rozdělit na dvě části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické části je na základě práce se sekundární literaturou popsána realita města Tábora v období 17. století a následně i život raně novověké měšťanky a pohled na něj. Stěžejní částí práce tvoří potom samotné tábořské měšťanky. Na základě výše vyjmenovaných dochovaných dokumentů jsou popsány osudy nebo alespoň část životů vybraných žen, které se nějakým způsobem do oněch dokumentů promítly.

⁴¹ Tamtéž, s. 514–539.

⁴² Tamtéž, s. 419–452.

⁴³ THIR, Karel. *Staré domy a rodiny tábořské: na památku založení města před pěti sty léty*, Díl 1. Tábor: Spořitelna města Tábora, 1920. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:36ea5f70-558f-11e2-a66b-005056827e52>; THIR, Karel. *Staré domy a rodiny tábořské: na památku založení města před pěti sty léty*, Díl 2. Tábor: Spořitelna města Tábora, 1920. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:583e81c0-226c-11e2-8579-005056827e52>

⁴⁴ Národní archiv Praha, I. oddělení, fond Stará manipulace.

⁴⁵ STRAKA, Josef. *Z Tábořské knihy černé*. V Táboře: Spořitelna města Tábora, 1937.

1 Nahlížení na ženu v průběhu dějin

Nazírání na ženy se v průběhu času měnilo a stále mění. To, jak bylo na ženu v různých obdobích nahlíženo, souviselo s vírou a zejména s interpretací Bible. Na základě toho tedy existovaly, a do jisté míry stále existují, vzorce chování, které společnost považovala za typické pro muže nebo pro ženy.

Ve středověku byl pro tuto problematiku východiskem text popisující stvoření člověka. Ten měl ve středověké společnosti opravňovat muže k nadřazenému postavení vůči ženám, např. podle Jeronýma muž nebyl stvořen pro ženu, nýbrž tomu mělo být naopak. Vztah muže a ženy popsal také otec Ambrož, který jejich vztah přirovnal ke vztahu pomocníka (žena) a jeho mistra (muž). Otec Augustin potom roli ženy omezil na plození.⁴⁶

Často je v neprospěch ženy také zdůrazňováno Evino provinění se v ráji proti božímu příkazu. V tomto duchu také ženino postavení popisuje Rupert z Liege. Tento trest navíc spojuje s římským právem opakovaného příkazu. Tedy tvrdí, že žena bude navždy pod vládou muže, nejprve svého poručníka a později pod vládou muže, za kterého se vdá.⁴⁷

Velmi důležitým je kult Panny Marie. Panna Marie, jakožto tzv. nová Eva, přišla odčinit to, co spáchala starozákonní Eva. Role Panny Marie je potom uznávána i ze strany reformátorů, např. Konráda Waldhausera, Jana Milíče z Kroměříže, Matěje z Janova, Tomáše ze Štítného i Jana Husa.⁴⁸ Právě Tomáš Štítný ze Štítného ve svých dílech rozlišuje čistotu trojího stavu, tedy panenství, vdovství a manželství. Pokud chce člověk být součástí božího království, je dle něj nutné příslušet k jednomu z těchto stavů. Nejmenší důstojnost přisuzoval manželství, zatímco panenství pro něj bylo stavem nejdůstojnějším. Panny dále rozděluje na ty, které chtějí zůstat v panenském stavu pro boží milost, a na ty, které ne.⁴⁹ Ohledně tělesného skutku se však obrací i k mužům, kteří by v případě smilstva mimo manželství měli být před Bohem souzeni stejně jako ženy.⁵⁰ Zmiňuje i překážku pro sňatek, a to konkrétně příbuznost do čtvrtého kolene. Žena se navíc má vdát pouze za zbožného

⁴⁶ LENDEROVÁ 2009, s. 22.

⁴⁷ Tamtéž, s. 25.

⁴⁸ Tamtéž, s. 27.

⁴⁹ ŠTÍTNÝ ZE ŠTÍTNÉHO, Tomáš. *Knížky o hře šachové a jiné*. Praha: Městská knihovna v Praze, 2018. Stará česká literatura. ISBN 978-80-7602-155-6, s. 19–20.

⁵⁰ Tamtéž, s. 22.

muže a obecně mají být partneři sobě rovni, a to i věkově. Předtím, než dojde k uzavření sňatku, mají se oddat modlitbám a pokání.⁵¹ Po vzoru jinocha Tobiáše se má ženich od nevěsty držet dál, a to po dobu tří dní, během kterých se mají modlit. Po těchto třech nocích má být zplozen potomek.⁵² Důvodem, proč je vdovský stav podle Štítného důstojnější než stav manželský, je ten, že v manželství se člověk poddává své křehkosti, zatímco u vdov nedochází k tělesnému sblížení, respektive by se tomu měly vdovy bránit.⁵³ Manželství má dle něj mravní význam, v rámci kterého mají manželé působit pozitivně vůči sobě navzájem i vůči svým dětem, přičemž muž zastává v manželství roli hlavního, má být ženě pánem a učitelem. Štítný ovšem doporučuje úplnou pohlavní čistotu, kterou považuje za nejvyšší ženský ideál. Podobnou cestou se vydala i jeho dcera Anežka, která založila mimoklástersní sdružení žen, které se zasvětily čistotě.⁵⁴

O sto let později potom Martin Luther přichází s novým konceptem, podle kterého Eva nenese vinu za vyhnání z ráje sama. I přes to, že žena podle něj nebyla tak dokonalá jako muž, mohla stejnou měrou dosáhnout spásy.⁵⁵ S příchodem osvícenství se potom společnost vyrovnala alespoň se sociálními rovnostmi ve filozofické rovině, nikoli však s rovností obou pohlaví.⁵⁶

1.1 Postavení žen v raném novověku

„Na přelomu 16. a 17. století představovala osobnost muže – hospodáře hlavní záruku pro zajištění chodu rodinného hospodářství i zabezpečení hmotných prostředků pro všechny příslušníky rodiny... Žena v čele domácnosti představovala spíše výjimku, neboť ji brzy vystřídal syn či manžel dcery nebo nový životní partner.“⁵⁷ Takto popisuje postavení žen Josef Grulich v souvislosti s migrací obyvatelstva v jižních Čechách.

Během středověku získaly ženy o něco lepší postavení v souvislosti s právní subjektivitou. Mohly např. dědictvím nabýt nemovitý majetek. Zajímavý ale je francouzský

⁵¹ Tamtéž, s. 24–26.

⁵² Tamtéž, s. 58.

⁵³ Tamtéž, s. 45.

⁵⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ 1915, s. 47–48.

⁵⁵ LENDEROVÁ 2009, s. 33.

⁵⁶ Tamtéž, s. 35.

⁵⁷ GRULICH, J. *Migrace jihočeského obyvatelstva v období před Třicetiletou válkou a po jejím ukončení*. In: *Historická demografie*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1998, 22, s. 89. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:39f6202b-4b25-11e1-2755-001143e3f55c>

výzkum zkoumající ženy v souvislosti s obnovováním vlivu římského práva. Podle něj žena jakožto právně způsobilý subjekt existovala až do konce 15. století, ale v následujících sto letech začala některá práva ztrácet, a to např. možnost disponovat se svým majetkem. Navíc byla právně naprosto podřízena muži.⁵⁸

V raném novověku dochází ke změnám právních poměrů. Na jeho začátku se setkáváme ještě s platností práva zvykového. Postupně bylo dále prosazováno zemské právo a římské právo pronikalo do práva českého. Od roku 1627 platilo Obnovené zřízení zemské, které bylo o 13 let později novelizované tzv. deklaratorii a novelami. Zajímavé je, že na Moravě neplatila stejná pravidla.⁵⁹ To ale již není předmětem této práce, jelikož Tábor spadá do české sféry. Co se potom týče příslušnosti Tábora k městským právům, tak svou polohou spadá do sféry práva norimberského. Nejen Tábor, ale celá oblast jižních a středních Čech a jižní Moravy náležela k švábskému právu, jehož hlavním pramenem bylo tzv. Švábské zrcadlo. Tato městská práva se např. i díky své schopnosti reagovat na nové ekonomické poměry stala podkladem pro české městské právo.⁶⁰

Co se týče sociálního statutu lidí v raném novověku, platilo zde stejné pravidlo jak pro muže, tak pro ženy. Byla pro ně klíčová dobrá pověst a bezúhonnost, které se staly povinným předpokladem jejich začlenění do sociálních skupin i do samotné městské obce. V opačném případě se v zákonech objevovala jasná formulace, kdy mělo docházet k izolaci bezectných.⁶¹ Od dobré pověsti a bezúhonnosti se konkrétně odvíjel i úspěch v zaměstnání a dobrá sňatková politika. Čest byla sice provázaná s rodinou, rodem a stavem, ale nebyla zaručená navždy a musela být dobře chráněna.⁶²

Sociální realita byla ovlivňována normami a restrikcemi. Ty platily buďto lokálně, nebo na určitou skupinu a byly formulovány v různých dobových dokumentech. Tato práce se věnuje měšťankám, a právě v městském prostředí se uplatňovalo městské právo.⁶³

⁵⁸ HRUBÁ 2011, s. 55–56.

⁵⁹ LENDEROVÁ 2009, s. 44.

⁶⁰ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999. ISBN 80-86182-91-6, s. 25–26.

⁶¹ HRUBÁ 2011, s. 146–147.

⁶² DÜLMEN, Richard van. *Bezectní lidé: o katech, děvkách a mlynářích: nepočetnost a sociální izolace v raném novověku*. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-43-8, s. 8–9.

⁶³ HRUBÁ 2011, s. 54.

Je na místě zde také zmínit názor na ženy a ženskou otázku českého humanisty Jana Kocína z Kocínétu, který byl absolvent pražské univerzity, učil na několika městských školách. Kromě toho působil ve štrasburské akademii a po návratu z ciziny se stal písařem v kanceláři Menšího Města pražského. Je autorem publikace *Abeceda pobožné manželky a rozšafné hospodyně*. Ženskou otázku chápal v souvislosti s morálním kodexem a s manželstvím, kdy podle něj sňatek představoval pro ženu společenský a lidský zenit, přičemž vdané ženě se dostávalo lepšího postavení než ženě neprovdané. Důležité je podotknout, že hranici mezi mužem a ženou považoval za nezměnitelnou, tedy ženy byly na základě božího trestu podřízeny mužům. Manžel měl svou ženu milovat, nedopouštět její ponížení, ale neměl jí svěřovat otázky, které byly diskutovány na radnici. Kocín nezmiňoval vzdělání ženy, podle něj se měla žena realizovat v domácích pracích, péči o domácnost a o manžela.⁶⁴

Zajímavé je také zastoupení žen v populaci. V roce 1651 došlo k vydání Soupisu obyvatelstva podle víry. Pocházel sice již z předchozího roku, ale vyhlášen byl až 4. února roku 1651. Přináší zajímavé informace o usedlém obyvatelstvu. Informace o člověku zahrnovaly jméno, sociální postavení, rodinný stav, povolání, věk a náboženství.⁶⁵ Na základě toho je možné porovnat poměr pohlaví v rámci populace. K závěru, že docházelo k převaze žen vůči mužům, došel i Josef Grulich. Podle něj mělo po třicetileté válce připadat 100 žen na 80 až 90 mužů. Přímo v Táboře pak mělo na 100 žen připadat 97,8 mužů (v případě všech osob starších 12 let).⁶⁶

⁶⁴ JANÁČEK 1996, s. 5–7.

⁶⁵ GRULICH 2018, s. 36.

⁶⁶ Tamtéž, s. 45–46.

2 Město Tábor

2.1 Základní údaje a historie města

Dnešní město Tábor je v obecném povědomí známo jako město založené v roce 1420 husity. Jeho historie ale sahá ovšem mnohem hlouběji. První písemnou zmínku o něm můžeme najít v Potvrzeních farářů (*Libri conformationum*) z roku 1396.⁶⁷ „...*Nobilis domini Johannis de Vsk ressidentis in catro Hradistz...*“⁶⁸ Dle textu je patrné, že původní název byl Hradiště, později se setkáme s označením Hradiště hory Tábor podle biblické hory v Izraeli.

V předhusitské době jsou s osídlením města spojováni páni z Ústí, poté také Přemysl Otakar II. v souvislosti s objevením nalezišť stříbrné rudy nedaleko táborské ostrožny.⁶⁹ K založení města, jako jej známe i dnes, došlo na počátku roku 1420. Podle Vavřince z Březové mělo v masopustní době dojít k dobytí Ústí, k čemuž opravdu došlo a to 21. února. Následně dobyli i někdejší město a hrad Hradiště, které bylo předáno Prokopovi z Kamenice. Výběr místa pro nové město ovlivnily i strategické důvody, jelikož Sezimovo Ústí svou polohou neposkytovalo dostatečnou ochranu. Muži se se ženami i dětmi přestěhovali na onu dobytou ostrožnu, kterou opevnili a pojmenovali Tábor. Také vypálili Sezimovo Ústí, což ohlásilo novou revoluční etapu.⁷⁰

V 15. století žilo v Táboře kolem 600 obyvatel. Mezi nejrozvinutější výrobní odvětví patřilo pivovarnictví a soukenictví, které zajišťovalo poptávku i ve vedlejších rakouských zemích. Dokladem rozvinutého pivovarnictví, ale i obranyschopnosti měšťanů jsou také sklepy, které byly, a stále jsou, součástí měšťanských domů. Ty sloužily k uskladňování potravin a piva.⁷¹

Pro dějiny Tábora je důležitý rok 1437. Poté, co táborští v roce 1437 přislíbili věrnost a poslušnost Zikmundovi Lucemburskému jakožto českému králi, udělil jim král některá privilegia. Výnosem z 25. ledna 1437 povýšil Zikmund Tábor na královské město.

⁶⁷ PROFOUS, Antonín; ŠMILAUER, Vladimír; SVOBODA, Jan. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, pův. význam a změny*. [online]. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. [cit. 2023-11-28]. Dostupné také z: <https://mjc.ujc.cas.cz/search.php?where=strana&svazek=IV&heslo=0310&useregexp=no>

⁶⁸ EMLER 1865, s. 257.

⁶⁹ HEJNA 1964, s. 10.

⁷⁰ ŠMAHEL 2020, s. 103–105.

⁷¹ HEJNA 1964, s. 28–29, 52. Několik sklepů pod domy na současném Žižkově náměstí bylo v minulém století propojeno a v současné době je lze navštívit.

Privilegia, která městu udělil, nejsou ve výnosu přímo jmenována, nýbrž popsána jako privilegia, která v minulosti a v Zikmundově současnosti užívalo Staré město pražské. Konkretizace se dostává např. v případě soudních sporů, kdy se mají táborští odvolávat přímo k českému králi. Dále bylo také městu na období šesti let umožněno svobodně si volit své konšely. Po uplynutí této doby měl platit stejný princip jmenování jako u ostatních královských měst, ale Tábor neměl za jmenování platit poplatky.⁷²

Později se táborští postavili i Jiřímu z Poděbrad, což skončilo obležením města, kapitulací a znamenalo to konec revolučního charakteru města. Roku 1460 byla Táboru od krále potvrzena všechna privilegia a dochází k hospodářskému rozvoji, který trval až do 40. let 16. století. Navzdory všem znakům královského města a feudálních společenských vztahů té doby si Tábor podle Hejny zachoval znaky prvotní obce jakožto práva a povinnosti jeho měšťanů a poddaných: „...*poddanství dovolovalo volné nakládání s majetkem nejen mužům, ale i ženám, svobodného měšťanství mohlo být dosaženo prostým zakoupením se ve městě* ...“⁷³

Velkým problémem byly pro Tábor časté požáry. Mezi lety 1437–1565 jich vypuklo kolem padesáti. Ty největší z nich proběhly v letech 1525, 1532 a 1559. Město bylo v tomto období zatíženo nejen požáry, ale i konfiskací obecního zboží a peněžitou pokutou, které roku 1547 Táboru udělil panovník za odmítnutí pomoci Ferdinandu I. Na konci 16. století potom dochází k postupnému hospodářskému úpadku města.⁷⁴

2.2 Tábor v 17. století

Ačkoliv se mohl začátek 17. století zdát pro Tábor poměrně klidným, zbytek století na tom bylo město přesně naopak, období relativního klidu se vystříдалo s obléháním města, epidemií moru i rekatolizací.

2.2.1 Správa města v 17. století

Na počátku století se v Táboře nacházelo přibližně 250 domácností. Obchodu se věnoval pouze malý počet obyvatel, větší převahu zde měli cechovní řemeslníci. Do vedení

⁷² ČELAKOVSKÝ 1948, s. 170, č. 102.

⁷³ HEJNA 1964, s. 32.

⁷⁴ Tamtéž, s. 44–45 a 59.

města se dostávali, na úkor právě zmiňovaných zástupců řemeslníků, mimo jiné také příslušníci inteligence.⁷⁵

V době před třicetiletou válkou se v Táboře pomalu vytvářela také skupina lidí, kteří se domohli přístupu k politické moci a získali vliv, který ovlivňoval život celé komunity. Jednalo se především o ty, kteří něčím vynikali. V tomto případě majetkem nebo rodovou tradicí. Tito měšťané potom získávali místa ve vedení města. Často se potom stávalo, že příslušníky těchto skupin držící klíčová místa v městské samosprávě a majetek spojovala pokrevní spojenectví, která zajišťovala sňatky svých dětí, ti potom v „rodové tradici“ pokračovali dále a také měli místa v městské radě.⁷⁶

Přímo primas nebo členové městské rady byli ti, kdo přicházeli do kontaktu s vnějším komunikačním partnerem. Za komunikaci vůči panovníkovi a české komoře a kanceláři byl zodpovědný královský rychtář, ale aktivně se mohli zapojit i členové městské rady. V hlavního představitele obce se při jednání s úřady a veřejné komunikaci rychtář měnil během třicetileté války.⁷⁷

2.2.2 Vpád Pasovských

Vpád pasovských se nevyhnul ani Českým Budějovicím a poté ani Táboru. K městu část pasovského vojska dorazila v noci 2. února, zbytek potom s dvoudenním zpožděním oproti prvním příchozím. Podle Thira se obyvatelé vzdát nechtěli a věřili v pomoc od přátel. Pomoci se však nedočkali, a proto byli nuceni nepřátelům předat klíče a vpustit je do města, kde zůstali pět dní.⁷⁸ Vpád popisoval i Pavel Skála ze Zhoře, který informoval o drancování města a o tom, jak byly měšťanům odebrány zbraně. Do Tábora se ale ještě vrátili, když ve městě našli útočiště při útěku z Prahy.⁷⁹

⁷⁵ VYBÍRAL, Zdeněk. *Představitel městské elity – tvůrce dějin svého města: Život královského města Tábora na počátku 17. století v zrcadle osudů primase Jana Chvatalia*. In: FEJTOVÁ, Olga, ed., LEDVINKA, Václav, ed. a PEŠEK, Jiří, ed. *Pražské městské elity středověku a raného novověku: jejich proměny, zázemí a kulturní profil: sborník příspěvků z 21. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve dnech 1. a 2. října 2002 v Clam-Gallasově paláci v Praze*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2004. ISBN 80-86197-50-6, s. 254.

⁷⁶ VYBÍRAL, Zdeněk. *Mocenské elity v Táboře doby předběllohorské. Prosopografická studie k Táboru raného novověku I*. In: *Táborský archiv: sborník Okresního archivu v Táboře*. Tábor: [Okresní archiv v Táboře], 1999, 9. ISSN 0862-2892, s. 154, 161.

⁷⁷ VYBÍRAL 2004, s. 257.

⁷⁸ THIR 1895, s. 77.

⁷⁹ THIR 1895, s. 80.

2.2.3 Třicetiletá válka

S válkou, která probíhala nedaleko Tábora, se spojovaly i výdaje za účelem obrany města. Kvůli své poloze, Tábor se rozkládá na spojnici mezi Českými Budějovicemi, kde v té době bylo vojenské ležení, a Prahou, se město stalo jakýmsi průchodištěm a stanicí velitelů, důstojníků apod.⁸⁰

Během toho, kdy i na Táborsku došlo k povstání venkovského lidu, poslal generál Karel Bonaventura Buquoy část vojska k Táboru, která byla na podzim roku 1620 ještě posílena. S obléháním města je však spojován zejména don Baltazar de Marradas. V zimě došlo k dočasnému klidu zbraní. K dalšímu obléhání města došlo následujícího roku v květnu. Později došlo k povolání dalších vojsk, ale i přesto se táborští stále dokázali uhájit. Z důvodu nedostatku munice a proviantu bylo město nuceno kapitulovat, k čemuž došlo 18. listopadu 1621. Po městu bylo požadováno výpalné a došlo ke zkonfiskování všech statků a vítězové získali i majetek měšťanů ve formě peněz, šperků, zlata a stříbra. S porážkou dochází i k otevření bran rekatolizaci.⁸¹

Pod vedením generála Arvida Wittenberga přitáhli k městu roku 1648 Švédové. Došlo k pětidennímu obléhání, kdy docházelo k odstřelování města a spálení několika domů. Švédové byli úspěšní, Tábor dobyli a vydrancovali. Švédská posádka ve městě zůstala rok, během kterého docházelo k chudnutí města.⁸² Válka se na Táboru značně podepsala. Nuznou situaci dokládají i zprávy vizitační a revizitační komise z let 1654 a 1674.⁸³

2.2.4 Rekatolizace a vývoj města

Jak již bylo zmíněno, tak v této době ve městě dochází mimo jiné k rekatolizaci a náboženskému útlaku. Na jaře roku 1624 byl vydán patent, na jehož základě měli být za měšťany přijímáni jen katolíci. Hned na začátku roku 1626 začal platit zákaz oddávání nekatolíků a od dubna běžela dvouměsíční lhůta, během které museli přestoupit ke katolictví. Pokud tak neučinili, měli možnost odejít.⁸⁴ Donutit je k tomu měl např. příkaz vydaný roku 1626, který omezoval provoz řemesel, a městská práva, která neměla být provozována

⁸⁰ Tamtéž, s. 87.

⁸¹ HEJNA 1964, s. 60–61.

⁸² Tamtéž, s. 63–64.

⁸³ THIR 1895, s. 184–185.

⁸⁴ ŠMEJKAL, Jan. *Město Tábor a jeho role v době třicetileté války*. Praha, 2006. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Parkan, František, s. 63.

a užívána nekatolíky. Mnoho tábořských obyvatel odmítalo přestoupit na katolickou víru, a proto odešli z Čech. Cílovým místem tábořských náboženských emigrantů se staly např. Uhry nebo Sasko, kde se setkáváme se jmény tábořských vystěhovalců.⁸⁵ Opět se proces rekatolizace rozpoutal po roce 1627 v souvislosti s Obnoveným zřícením zemským. Byla vydána striktní opatření nařizující přestup na katolictví či emigraci. V té souvislosti ustanovili komisi. V případě Tábora došlo alespoň k částečnému formálnímu úspěchu rekatolizace.⁸⁶ V následujících letech, konkrétně roku 1651, na základě dat ze soupisu obyvatel podle víry měli být již všichni, kromě jedné ženy, katolíky.⁸⁷

Královský rychtář Martin Zbudovský se společně s primasem Václavem Nigrinem (Černým) obrátil s žádostí na výstavbu konventu na kapucíny. Pozvání řádu a vybudování kláštera mělo podpořit rekatolizační snahy. V tomto případě však žádali neúspěšně. Úspěšná dohoda přišla až v roce 1640 se svolením císaře a pražského biskupství, což do Tábora otevřelo dveře řeholníkům z pražského novoměstského konventu. K vybudování kostela došlo na ploše 14 městských domů a výstavba celého konventu byla dokončena roku 1666.⁸⁸

V 70. letech 17. století následně došlo ke snížení berní povinnosti města a město tak mělo platit pouze polovinu původní částky. K tomuto rozhodnutí došlo na základě konstatování hmotného stavu měšťanů a hrozby z nezlepšení stavu města. Postupně tedy docházelo k opravám domů, ale lze konstatovat, že válka měla pro města katastrofální následky.⁸⁹

V následujícím desetiletí Tábora postihl mor, kterému podlehl 8 osob. V tomto ohledu bylo více zasaženo tábořské předměstí, jelikož tam nemoci podlehl 52 obyvatel.⁹⁰ K dalšímu významnějšímu vzestupu města dochází až v roce 1750, kdy bylo město povýšeno na krajské správní středisko.⁹¹

⁸⁵ HEJNA 1964, s. 61–62.

⁸⁶ ŠMEJKAL 2006, s. 65–66.

⁸⁷ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 521.

⁸⁸ VLČEK, Pavel; FOLTÝN, Dušan; SOMMER, Petr. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6. s. 656–657.

⁸⁹ THIR 1895, s. 187.

⁹⁰ HEJNA 1964, s. 66.

⁹¹ Tamtéž, s. 70.

3 Kdo byla měšťanka?

S prosazováním žen na významné politické posty a do veřejného života obecně je také často spojováno označení „viditelná žena“. V případě měst pak pod tímto označením spatřujeme především právě měšťanky, zejména z rodin s městským právem.⁹²

Problematika městského práva byla aktuální v 15. a 16. století, kdy docházelo k pokusům o sjednocení městského práva. Změna právních poměrů v raném novověku je v této práci již výše krátce ilustrována. Prvním pokusem o sepsání městského zákoníku byl počín Brikciho z Licka, který zastával funkci písaře komorního soudu. Tento zákoník byl vydán roku 1536, ale nikdy se nestal závazným. Dále je nutné zmínit zákoník od Pavla Kristiána z Koldína, který vytvořil ucelenější systém. Jednalo se o tzv. *Koldínův zákoník*, který byl roku 1580 uznán císařem a dodržoval ho i Apelační soud. Města, která se řídila magdeburským právem, jej uznala až roku 1610.⁹³

Lze zde nalézt např. definici věna, které Koldín definuje jako to, co přináší žena, nevěsta, ať už ze statku nebo ze svého dědického podílu, do vznikajícího manželství. Proti tomu vystupuje obvěnění, které přináší ženich. V tomto případě je zde definováno výše obvěnění. Dále jsou zde také uvedena pravidla pro případ úmrtí jednoho z manželů.⁹⁴

V případě angažovanosti v soudních procesech nebo kriminality měšťanů nebo měšťanek hovoříme zejména o civilních deliktech, které byly často spojené se spory o čest nebo s majetkovou trestnou činností. Například v trestných činech zaujímaly ženy různé role ať už jako pachatelky, poškozené nebo svědkyně. Objevují se spory o nářku, který je vykládán jako škodlivé urážení s cílem ublížit a zlehčit jméno. Obecně v tomto případě není nijak uplatňován rozdíl mezi ženou a mužem s výjimkou článku, který staví manželky na úroveň služebníků, čeledínů a uředníků, což znamená, že manželka nemá v případě nářku od svého manžela právo bránit se soudní cestou.⁹⁵

Ženy se v Koldínově právu objevují také jako svědkyně. Žena podle něj může svědčit, pokud je poctivá, ale naopak nemůže, pokud je vrtkavé mysli nebo pokud by svědčila svému

⁹² HRUBÁ 2011, s. 27.

⁹³ Tamtéž, s. 90, 94.

⁹⁴ JIREČEK 1876, s. 102–104.

⁹⁵ HRUBÁ 2011, s. 147–148.

manželovi. V tomto případě ale není žena znevýhodněna, jelikož to platí i naopak, tedy že manžel nemůže svědčit své manželce. Svědkem ale nemohla při sepisování kšaftu být ani poctivá žena.⁹⁶ Ženu také nemohl její manžel obvinít z krádeže.⁹⁷

Velké ohrožení nastávalo pro měšťanku v případě, že někdo zpochybnil její počestnost v souvislosti se smilněním či cizoložstvím. Tento počin byl chápán jako ohrožení systému tradiční společnosti. Cizoložství je v Koldínově zákoníku také ošetřeno a je trestáno ztrátou hrdla, ať už se provinila žena nebo muž. Právo zabít oba cizoložníky měl manžel, případně otec, pokud byla jejich manželka či dcera přistižena přímo při smilstvu. Koldín ale rozlišuje smilstvo dobrovolné a násilné. Žena byla v případě znásilnění relativně dobře chráněna. Pokud byly úspěšné v prokázání skutku a označení pachatele, došlo totiž k očištění jejich cti. Násilník, který svým počínáním připravil pannu či poctivou ženu o počestnost, měl být potrestán např. vpletením do kola. Nutné ale bylo, aby žena křičela. Když by blízko nebyl nikdo, kdo by ženu mohl slyšet, bylo nutné předložit důkaz. V případě absence důkazů měla stačit dobrá pověst ženy, a potom se v případě dalo za pravdu jí. Pokud se stalo, že s násilníkem otěhotněla, měla právo na to si ho vzít.⁹⁸

Další z právně ošetřených činů, spadajících tentokrát výhradně do ženské sféry, bylo infanticidium.⁹⁹ Koldín ve svém zákoníku přesně popisuje i možnosti toho, jak tento zločin mohla žena provést: „*Také zabíjí ta, kteráž plod z sebe vyháni, aneb týž plod jakýmž pak koli způsobem v sobě udušuje a mrtví. Též, kteráž do záchodu, do studnice aneb jinám svůj plod mece a hází.*“¹⁰⁰ Trestem za toto provinění byl postupně zaváděn trest stětí.¹⁰¹ Tento trest neplatil jen pro infanticidium, ale také pro smilstvo, které bylo již zmíněno, a pro ženy provozující čarodějnictví.¹⁰²

⁹⁶ JIREČEK 1876, s. 66–67.

⁹⁷ Tamtéž, s. 349.

⁹⁸ Tamtéž, s. 308–309.

⁹⁹ „Vražda d-te (infanticidium) jest v právu trestním zúmyslné usmrcení, jehož se dopouští matka při porodu nebo krátce po něm na novorozeném d-ti svém“ OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha 1893. sv. 7, s. 627. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:d568e0d0-0a06-11e5-ae7e-001018b5eb5c>

¹⁰⁰ JIREČEK 1876, s. 326.

¹⁰¹ HRUBÁ 2011, s. 159.

¹⁰² JIREČEK 1876, 106.

3.1 Životní cyklus

Životní cyklus byl podmíněn nejen biologickým věkem, ale také přijímáním rolí. Již v této době byl totiž život člověka po vzoru antiky rozdělen do několika fází jako dnes, tedy např. *adulescentia* nebo *juventus*. To se ale týkalo zejména mužů. Životní cyklus ženské části společnosti můžeme rozdělit na tři fáze – dětství, dospělost a odkvět. Jak je v této práci již několikrát zmiňováno, pozice ženy byla definována na vztahu k muži. Vždy byla buď něčí dcerou, sestrou, v případě manželství potom manželkou a po jeho skončení, tedy po smrti manžela, vdovou. Toto samozřejmě kopíruje zmiňované fáze života ženy. Zajímavé je, že tyto fáze a životní role byly respektovány velmi dlouhou dobu a změna v tomto případě přišla až s první světovou válkou.¹⁰³

3.1.1 Dětství

Již v raném novověku existovala jakási představa o dětství. Lze se s ní setkat např. u Jana Amose Komenského, který chápe začátek dospělosti mezi 24. a 25. rokem života. Co se týče věkové hranice dospělosti, tak ta se v 16. století zvyšovala a zároveň i sjednocovala. Nakonec došlo k tomu, že hranice zletilosti byla rozdílná pro šlechtice a měšťany a stejně tak pro dívky. Dívky měly v obou stavech stejnou hranici, tou bylo dovršení 15 let. V případě chlapců se pak hranice lišila. Měšťan dosáhl dospělosti v 18 letech, zatímco šlechtic až o dva roky později, tedy ve věku 20 let.¹⁰⁴ Nelze ovšem zapomínat na to, že ne každé dítě se dožilo dospělosti, jelikož úmrtí byla velmi častá.

V městské i zemském právu, konkrétně zemské zřízení z roku 1549, bylo dítě chápáno jako podřízené buď vůči otci, případně vůči zákonnému zástupci, a to až do doby, než se stalo dospělým. Mezi povinnosti otce nebo poručníka patřilo zastupování dítěte před soudem, správa jeho majetku či zabezpečení v momentě oddělení od původní rodiny. Zajímavé je, že v oblasti zemského práva měly dcery přednost ve vyplácení movitých věcí, zatímco nemovitosti pak připadaly spíše synům. Přesto existovala možnost zástavy věna na konkrétní nemovitosti.¹⁰⁵ Ke svatému přijímání byly přijímány děti ve věku od 12 let.

¹⁰³ LENDEROVÁ 2009, s. 68–69.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 71–72.

¹⁰⁵ DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana, Martin HOLÝ, Tomáš STERNECK, et al. *Děti a dětství: od středověku na práh osvícenství*. Praha: NLN, s.r.o., ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR, 2019. ISBN 978-80-7286-333-4, s. 109.

V soupisu z roku 1651 se setkáváme i se zaznamenanými dětmi do 7 let, ovšem bez informace o náboženské příslušnosti.¹⁰⁶

Jak vypadala péče o dítě záleželo i na zámožnosti rodiny. V případě dobře situovaných rodin mohla být kompletní péče či její část svěřena služebnému personálu. Mohlo se jednat o mladá děvčata, ale i o starší ženy. Důležitý mezník představoval okamžik, kdy se dítě naučilo chodit. Součástí života nejen dětí byl například zasedací pořádek, tělesné tresty, které měly vynutit poslušnost, a obecně vztahy v rodině, kdy byly podřízeny otci.¹⁰⁷ Zajímavé je, že v období raného novověku v městské kultuře neexistovaly pokoje zařízené přímo pro děti. K jejich zavádění dochází až na jeho konci a většího prosazení se dětské pokoje dočkaly až v 19. století.¹⁰⁸

Doba během dospívání se jevila jako vhodná část života pro vzdělávání. V porovnání s chlapci se jejich vzdělání a vzdělání dívek lišilo. V předbělohorském období se jako možnost vzdělávání pro dívku jevila možnost navštěvování městských, klášterních farních škol či soukromých škol. K jejich fungování bylo ovšem potřeba povolení od městské rady.¹⁰⁹ Požadovaným činnostem se však dívky dokázaly naučit v měšťanském domě. Mezi požadované činnosti patřila péče o kuchyni, šatstvo a ruční práce. Některé dívky potom strávily část tohoto životního období v čelední službě. V pobělohorském období se dívkám v oblasti vzdělávání začalo objevovat více možností, většina byla však určena šlechticům.¹¹⁰

V souvislosti s měšťankami se také objevuje pojem tzv. *měšťanské panenství*. To se stavělo proti teologickému panenství. V tomto případě mělo být udržováno jako poklad a ten měly měšťanky následně odevzdat svému manželovi, společně s ostatními ctnostmi hospodyňky, mezi které patřila např. pracovitost a všeobecná píle. K dosažení tohoto cíle měla dívka udržovat svou panenskou čistotu, a to i díky distanci od hodokvasu a tančení i omezení pohybu ve společnosti. V tomto případě měl život měšťanských dcer dvě životní

¹⁰⁶ LENDEROVÁ 2009, s. 71.

¹⁰⁷ DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ 2019, s. 215–219.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 227.

¹⁰⁹ LENDEROVÁ 2009, s. 86–87.

¹¹⁰ DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ 2019, s. 346–348.

stádia, a to dětství a adolescenci, přičemž po skončení dětství čekaly dcery na odchod z otcovy rodiny.¹¹¹

3.1.2 Manželství

Manželství bylo nejpodstatnějším stádiem ženina života. V těchto fázích se měl naplňovat ideál sexuální zdrženlivosti, kdy se panenství vnímalo jako důležitá podmínka pro spasení, ale v případě mladé ženy i jako propustka k dobrému manželství a sociálnímu postavení.¹¹² Přesto k uzavírání sňatků docházelo nejčastěji mezi osobami náležitými do stejné nebo blízké sociální a profesní skupiny.¹¹³ Výběr partnera byl přesto klíčový, a to zejména pro ty, kteří chtěli získat status měšťana. Nabytí měšťanských svobod mohl zaručit např. sňatek s měšťanskou dcerou.¹¹⁴

Vstup do manželství znamenal v životě ženy zásadní zlom. V ten moment se stala dospělou a mimo jiné nabyla vážnosti ve společnosti. Změnila se i náplň života ženy, kdy se vstupem do svazku začíná starat o manžela, děti a o celou domácnost. Ať už byla žena součástí měšťanské nebo selské domácnosti, její status se zlepšil, ačkoliv nemohla svobodně jednat a slibovala svému choti poslušnost.¹¹⁵

Během 16. a 17. století dochází ke změně provedení i vnímání uzavírání manželství. Před tridentským koncilem zpravidla docházelo k setkání rodičů a dětí. Během tohoto setkání byla dceřina ruka symbolicky vložena do dlaně ženicha a došlo k zanesení okolností vzniku budoucího manželství do svatební smlouvy. K uzavření sňatku docházelo v domě nevěsty navléknutím snubních prstenů, pak následovala svatební noc a až poté obdrželi manželé církevní požehnání v kostele.¹¹⁶ Jednotná podoba nejen sňatků byla schválena v průběhu tridentského koncilu, na území Čech potom v roce 1605 pražskou synodou.

¹¹¹ HRUBÁ 2011, s. 177.

¹¹² Tamtéž, s. 173–175.

¹¹³ GRULICH, Josef. *Populační vývoj a životní cyklus venkovského obyvatelstva na jihu Čech v 16. až 18. století*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008. Monographia historica. ISBN 978-80-7394-091-1, s. 256.

¹¹⁴ HRUBÁ 2011, s. 210.

¹¹⁵ LENDEROVÁ 2009, s. 97.

¹¹⁶ GRULICH, Josef. *Slavnostní okamžiky" - svatební a křestní obřad v období raného novověku. (Závěry tridentského koncilu a pražské synody ve světle jihočeských matričních zápisů z 2. poloviny 17. století)*. In: *Historická demografie*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 2000. ISSN 0323-0937, s. 70-71.

K jejímu prosazování docházelo až ve druhé polovině 17. století v období rekatolizace.¹¹⁷ Tím získala církev větší kontrolu nad věřícími, naplnění a podstata svazku se spojovala s Bohem. Na základě rozhodnutí koncilu bylo možné uzavřít manželství pouze v kostele a učinit tak mohl pouze kněz, který znal osobně snoubence i rodiče. Další podmínkou pro uzavření sňatku se stal kladný souhlas obou snoubenců.¹¹⁸ V souvislosti se závěry pražské synody roku 1605 stojí za zmínku jisté varování, které se ženám dostalo. To se týkalo jejich společného spánku s dětmi. Podle synody s nimi neměly sdílet lóže, jelikož hrozilo nebezpečí zalehnutí.¹¹⁹

Postupem času se ale věk vstupu do manželství zvyšoval. To platilo jak pro venkovské, tak i městské obyvatelstvo. Jižní Čechy se svým podílem mladších osob vstupujících do manželství zařazovaly do přechodného pásu, který odděloval rodinný typ na východní a západní.¹²⁰ Tento fenomén lze nalézt v období raného novověku nejen v jižních Čechách, ale obecně ve střední a západní Evropě. Důvod pro to nalézáme v hmotných prostředcích. Manželství uzavírali, pokud jich získali určité množství, které bylo nutné pro založení samostatné domácnosti. Tyto prostředky mohly získat např. převzetím dílny, dědictvím nebo svou vlastní prací. Nemluvíme zde ale o podmínce získání měšťanského domu nebo usedlosti. Již v této době se totiž setkáváme s domácnostmi, které žily v nájmu.¹²¹

Co se týče možnosti uzavření sňatku, tak možnost uzavřít sňatek byla pro muže oproti ženám větší. To mělo souviset s postavením žen, které byly více zastoupeny mezi čeledí.¹²² Obecně se ve městech pohyboval podíl provdaných žen do 20 let do několika procent, cca do 1/6.¹²³ Podíl provdaných žen k roku 1651 v Táboře v případě věkové skupiny 15–19 let činil 6,3 %.¹²⁴ V případě svatby v tomto nízkém věku mělo

¹¹⁷ Tamtéž, s. 52.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 71–73.

¹¹⁹ GRULICH, Josef; MATLAS, Pavel. *Hmotná kultura a projevy mentality venkovské společnosti* (Jižní Čechy, 17.-18. století). In: *Český lid: časopis pro etnologická studia: journal of ethnological studies*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2009, 96(1). ISSN 0009-0794, s. 13.

¹²⁰ GRULICH 2018, s. 48–51.

¹²¹ LENDEROVÁ 2009, s. 104–105.

¹²² GRULICH 2018, s. 48–49.

¹²³ LENDEROVÁ 2009, s. 105.

¹²⁴ GRULICH 2018, s. 50.

docházet k tomu, že novomanželé nadále pobývali u rodičů. K osamostatnění totiž docházelo většinou ve věku 20–24 let, tedy po absolvování čelední služby.¹²⁵

V souvislosti s manželstvím se dostáváme i do problematiky geografické mobility. Migrace ve městech, ale i na venkově byla poměrně obvyklým jevem, a to v případě migrace z důvodu pracovního uplatnění nebo právě uzavření sňatku. Pokud se ale bavíme o městech, tam k tomu docházelo v menší míře než např. na venkově, pravděpodobně silnější vazbou k nemovitosti, kterou městská populace měla.¹²⁶ Mobilita byla u žen, na rozdíl od mužů, menší. Jelikož mnohem více jich zůstávalo v místě svého narození, a to i přesto, že zpravidla ženy následovaly po sňatku svého manžela.¹²⁷ Volba toho, jak bude dům koncipovaný, např. volba místnosti k nočnímu spánku, závisela např. i u držitelů usedlostí nejen na rozhodnutí hospodáře, ale i jeho ženy. Tato volba závisela mimo jiné na teple, ale také na intimitě prostředí.¹²⁸ V případě manželovy smrti se dostala do vedení domácnosti vdova, tedy v případě evropské protoindustriální společnosti.¹²⁹

3.1.3 Vdovství

Životní fáze vdovství se v určitém aspektu podobala panenské fázi života žen. To pouze v případě, pokud se žena rozhodla dodržovat pohlavní zdrženlivost. Pak podobnost panenství lze vidět právě zde. Vdovy měly v této životní fázi respektovat ustanovení, která se týkala způsobu chování nebo také odívání. Jejich úkolem byla péče o sirotky a správa zděděného majetku.¹³⁰ Jan Hertvicius Pražský vidí pravou vdovu ve svém pojednání jako osamělou ženu, která je plna naděje v Bohu a po dobu celého dne se věnuje modlitbám. Vdovství je potom životní stádium, kdy ženě zemře její manžel, který fungoval jako hlava ženy, domu, dětí, hospodářství apod. V ten okamžik jsou pak všechny tyto starosti přeneseny na jeho manželku, která ale smrtí manžela přichází i o svou hlavu.¹³¹

Žena se mohla samozřejmě znovu vdát, ale v ideálním případě neměla do nového sňatku spěchat. Kritizovány byly potom vdovy, které se vdaly za výrazně mladší muže. Muži

¹²⁵ Tamtéž, s. 4.

¹²⁶ GRULICH, 1998, s. 88.

¹²⁷ Tamtéž, s. 90.

¹²⁸ GRULICH 2009, s. 13.

¹²⁹ GRULICH 2018, s. 71.

¹³⁰ LENDEROVÁ 2009, s. 142–143.

¹³¹ RATAJOVÁ 2008, s. 313.

tímto způsobem mohli rychle nabýt majetku. Mohlo dojít i k potrestání ženy vězením, a to v případě, že byl věkový rozdíl uznán příliš velkým. Nelze ale zapomenout, že vdovský stav ženám otvíral mnoho možností. Dostaly se tak z podřízenosti manžela, která vystřídala podřízenost otci. Tím se dostaly do pozice vedení domácnosti a bylo jim umožněno svobodné jednání i s prestiží a majetkem nabytým v manželství.¹³²

3.2 Hospodaření

V raném novověku existovala možnost zapojení měšťanek do hospodářského dění. To bylo ale omezeno městským právem, které v tomto případě měšťanky v některých případech limitovalo. Jedním z nich je fakt, že bylo ženě vymezeno přesné území, na kterém se mohla legitimně pohybovat.¹³³

Ženy se objevují zejména v řemeslech, kde by se jejich angažovanost dala očekávat. Jednalo se tedy především o odvětví textilní a potravinářské. Rozhodujícím faktorem na poli řemesel byly ovšem cechy, které je ovládaly. Jejich statuta byla odlišná, a právě ta rozhodovala, zda ženy mohly mít do této oblasti přístup či nikoliv. Důležitou roli ale zastávaly manželky cechovních mistrů. Ty se mohly starat o prodej produktů dílny a prodávat je v dílnách. Více možností potom ženám, zejména vdovám po mistrovi, poskytovalo ženám v tomto ohledu vdovské právo. To mohlo vdově umožnit stát se členkou cechu a vést dílnu, což neplatilo o všech ceších a zároveň toto právo mohlo být někdy pouze dočasné. Případně se mistrovská vdova stala nástrojem k zisku postu mistra.¹³⁴ Přebírání vedení dílny a podobná práva byla ovšem omezená. Proto je nutné zmínit, že pokud se vdovy ujaly živnosti po svém zesnulém manželovi, potřebovaly pomoc od zkušeného tovaryše – a to v případě, kdy žena neměla dospívajícího syna.¹³⁵ Mimo cechy se pak ženy věnovaly drobné podomní práci a prodeji. Jednalo se např. o pozice šlojířnic,¹³⁶ roušnic,¹³⁷

¹³² LENDEROVÁ 2009, s. 145, 148.

¹³³ HRUBÁ 2011, s. 57.

¹³⁴ Tamtéž, s. 215–216.

¹³⁵ LENDEROVÁ 2009, s. 149.

¹³⁶ Tkaní a vyšívání závoje, třepení apod. JANOTKA, Miroslav a Karel LINHART. *Zapomenutá řemesla: vyprávění o lidech a věcech*. Praha: Svoboda, 1984, s. 180. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:37f68bd0-02dd-11e4-9806-005056825209>

¹³⁷ Viz šlojířnice.

šmukýřek¹³⁸ či punčochárek.¹³⁹ Problém ale nastával v tom, že své zájmy nemohly politicky prosazovat.¹⁴⁰

¹³⁸ Kloboučnice, která se specializovala na ozdobné pokrývky hlavy. JANOTKA 1984, s. 180.

¹³⁹ Výroba a prodej punčoch. Tamtéž, s. 177.

¹⁴⁰ HRUBÁ 2011, s. 217–218.

4 Táborské ženy a husitství

Jelikož se jedna z badatelských otázek této práce dotýká táborských žen v době husitské, je vhodné se u této problematiky pozastavit.

Nejprve je vhodné odpovědět na otázku, jak bylo vůbec ve středověku na ženu nahlíženo? Středověk a jeho společnost lze charakterizovat pomocí trojfunkčního schématu, do něhož ovšem žena nezapadala. Tedy ve středověku, podobně jako v raném novověku, byla žena definována tělem, pohlavím a vztahem k ostatním lidem. V této souvislosti nalézáme ženu jako pannu, manželku či vdovu.¹⁴¹ Na muže bylo nahlíženo jako na dokonalejšího, silnějšího a prvního člověka stvořeného Bohem, a proto měl ženě vládnout. Určitý mužský ideál popisuje i výběr ženských povinností, který zajistil hlídání a zaměstnávání ženy uvnitř domu. Tento ideál také do určité míry popisuje středověké manželství. Úkolem ženy bylo domácí hospodaření, v rámci kterého hospodařily se zásobami, dohlížely na jejich používání a staraly se o jejich přípravu. Za dobrou manželku byla proto považována chytrá, poslušná a mírná žena se schopností hospodařit s prostředky, které domácnosti obstaral muž. Dalším důležitým ženiným úkolem byla péče o rodinu. Tu tvořil manžel, živitel rodiny, na kterého měl doma čekat klid, prostřený stůl a rozestlaná postel. Dětem žena poskytovala prvotní výchovu, tedy měla jít příkladem svou zbožností a poslušností.¹⁴² Ve středověku se také setkáváme s fenoménem tzv. sedmi ctností, které byly zformovány na platónském základu. Jedná se o naučené chování člověka, které je společností vnímáno pozitivně a patřila mezi ně láska, pokora, trpělivost, poslušnost, štedrost, střídmost a čistota.¹⁴³

Ani u husitů nelze očekávat ani sledovat rovnoprávnost, která je známá z moderní doby, přesto se ženám dostalo v rámci společnosti většího uplatnění. Právě v souvislosti s působením reformátorů, např. Tomáše Štítného ze Štítného a Petra Chelčického, postupně začalo docházet k aktivnímu vstupování žen do společenského dění. Právě vstup do

¹⁴¹ BASTL, Ondřej, Jacques LE GOFF. *Středověký člověk a jeho svět*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-274-8, s. 25. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:3b2ba3a0-0548-11e8-9854-5ef3fc9ae867>

¹⁴² Tamtéž, s. 258–259.

¹⁴³ GROLLOVÁ, Jana, Daniela RYWIKOVÁ. *Militia est vita hominis: sedm smrtelných hříchů a sedm skutků milosrdenství v literárních a vizuálních pramenech českého středověku*. České Budějovice: Veduta, 2013. ISBN 978-80-86829-85-2, s. 54, 63.

veřejného života byl pro ženy v hnutí průlomový moment pro postavení i společenskou emancipaci. Duchovně emancipované ženy, které zaujímaly pozice žákyň, posluchaček a stoupenkyň, jsou důležitou součástí husitství.¹⁴⁴ Aktivní zásah žen do společenského dění lze najít např. v roce 1421 při vystoupení žen, které patřily k pražské straně, na pražské radnici. Při tomto protestu měly být zastoupeny jak panny, vdané ženy a vdovy, přičemž jedna panna přečetla žalobu, ve které byly kritizovány převraty ve správě kostelů. Svým vystoupením se snažily docílit toho, aby nebyly kněží vypuzováni ve prospěch táborských a zároveň vyzývaly hnutí k jednotě.¹⁴⁵ Své místo v hnutí našly i napravené nevěstky, které jsou označovány jako tzv. *bekyně*.¹⁴⁶ Ženy se účastnily i náboženských schůzí, ne vždy se ale jejich účast setkala s ohlasem, a to z důvodu křiku, kterým ženy měly rušit shromáždění.¹⁴⁷

Významnějších rolích nabyly husitské ženy na venkově mimo Prahu, nejvíce potom v Táboře. Důvod proto měl být takový, že právě na venkově jsou lidé ve stálém kontaktu s Bohem. V souvislosti s chiliasmem měla být žena rovna muži, a to ve smyslu zbavení tělesného utrpení mateřství, což bylo považováno za následek prvotního hříchu. Mimo to byly vyzývány k účasti na poutích na hory, kdy opouštěly zázemí rodinného života.¹⁴⁸ Došlo také k vytvoření obrazu táborské ženy: „*bytosti nábožensky nadšené, vzdělané a sebevědomé, a přitom evangelicky prosté, mravně přísné a tělesně statečné, jež vystupovala po boku mužů jako boží bojovnice.*“¹⁴⁹ Právě táboři umožnili ženám přístup k učení stejně jako mužům, což umožňoval jejich demokratický ráz. Mladým dívkám se v oblasti vzdělání dostalo stejného přístupu jako chlapcům. Byly vyučovány společně s nimi a výuka probíhala v českém jazyce.¹⁵⁰ Ženy se potom angažovaly např. i v politickém životě nebo při zpěvu v kostelech. Znalost Písma u táborských žen později dokládá a obdivuje i Piccolomini, který Tábor navštívil roku 1451. Ženská znalost Písma se ovšem neseťkala

¹⁴⁴ KOPIČKOVÁ, Božena. *Žena a rodina v husitství*. In: *Husitský Tábor: sborník Husitského muzea*. Tábor: Husitské muzeum, 1999(12). ISSN 0231-6080, s. 38–40.

¹⁴⁵ VAVŘINEC. *Husitská kronika: Píseň o vítězství u Domažlic*. Přeložil Jan Blahoslav ČAPEK, přeložil František HEŘMANSKÝ. Praha: Svoboda, 1979. Členská knihovna (Svoboda), s. 243–245.

¹⁴⁶ KOPIČKOVÁ 1999, s. 38–40.

¹⁴⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ 1915, s. 133–134.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 160–163.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 169.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 170.

jenom s obdivem, ale také s výsměchem ze strany husitských protivníků. Právě ti psali veršované písně, ve kterých zesměšňovali účast žen na husitském hnutí.¹⁵¹

Dle některých zpráv měly mít husitské ženy možnost bojovat po boku mužů. Jezdily na koních a bojovaly jako muži. Přestože ženy byly považovány za hlavní představitelky divokého boje, podle Vavřince z Březové chtěly poražené nepřátele upalovat. Přesto vystupovaly v bojích diskrétně, např. měly ostříhané vlasy.¹⁵² V táborském vojsku se ženy uplatňovaly i na dalších pozicích. Konkrétně lze zmínit např. pomoc při zásobování vojska, samaritánské služby a zapojení při opevňovacích pracích.¹⁵³ Postupem revoluce role žen ustupovala a poslední zmínka o jejich účasti v boji pochází z roku 1428.¹⁵⁴ V souvislosti s husitskými boji je ještě na místě osvětlit situaci dětí. Ty získaly určitý podíl na společenském dění a byly součástí bratrstva. Společně s rodiči se účastnily pochodu vojsk, také pomáhaly při přípravě obranných pozic či se aktivně podílely i v průběhu bitvy, do které zasahovaly na pozici práčat. Na rozdíl od katolické církve lze u husitů najít i dětskou účast při udílení svátostí.¹⁵⁵

Jedním z požadavků, které husité měli, byla náprava veřejné mravnosti. Co se týče manželství, byla uznávána jeho svatá povaha, až na mírné odchylky u táboritů. Ti ale také svátost manželskou uznávali.¹⁵⁶ Manželství mělo být podle nich uzavřeno se souhlasem rodičů, což Pražané nepožadovali. Dále byl kladen důraz na povinnou úctu dětí ke svým rodičům. Sňatek měl být prohlášen veřejně, ale zasnubní obřady jako např. svazování rukou neměly doklad v Bibli, a proto je nepovažovali za nutné.¹⁵⁷ V rámci husitství jsou doložené i zprávy o rozvodech. Například v roce 1434 manželství rozvedli i táborští kněží Prokop Chřenovský a Mikuláš Biskupec. Nelze ale jasně říci, zda se jednalo přímo o rozluku.¹⁵⁸

¹⁵¹ Tamtéž, s. 22–23, 113–114, 136.

¹⁵² KLASSEN, John Martin. *Women and Religious Reform in Late Medieval Bohemia*. Toronto: Centre for Reformation and Renaissance Studies, 1981, s. 217.

¹⁵³ KEJŘ, Jiří a Jiří PLOYHAR. *Husité*. Praha: Panorama, 1984, s. 77.

¹⁵⁴ KLASSEN 1981, s. 217.

¹⁵⁵ KEJŘ 1984, s. 78.

¹⁵⁶ KEJŘ, Jiří. *O manželském právu husitů*. In: *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Právnícká jednota, 1953, 92(1-2). ISSN 0231-6625. s. 57.

¹⁵⁷ ČÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ 1915, 182.

¹⁵⁸ KEJŘ 1953, s. 57.

Uvést příklad konkrétní ženy a její příběh není pro toho období příliš jednoduché. Z doby Husova působení je však známá jedna zemanka z Ústí nad Lužnicí. Jmenovala se Anna z Mochova a byla manželkou Jana Kamenického z Ústí. V literatuře je připomínána jako ochránkyně Jana Husa během jeho pobytu v Ústí, ve kterém strávil část svého vyhnanství a kde šířil své učení. Také v následujících letech Anna poskytovala útočiště i dalším radikálním a chiliastickým kněžím, kteří do Ústí přišli. Není jasné, jak velký měla podíl na nadcházejících událostech, ovšem její působení bylo v textech nepřátel kritizováno, a to například v souvislosti s výchovou synů, která reflektovala její náboženské přesvědčení. Tato výchova se v životech synů později promítla, jelikož oba přešli do nově vznikajícího Tábora.¹⁵⁹

Podle Kopiczkové tedy sice husitské ženy dosáhly dočasného vymanění se z duchovní nadvlády muže, jelikož došlo ve značné míře ke společenskému zrovnoprávnění všech věřících žen, mužů i dětí. Přesto nadále trvalo poručnictví, a proto nemohlo dojít ke změně a k lepšímu postavení v rámci manželství.¹⁶⁰ Obdobný názor se objevuje i u Klassena, který veřejné působení žen zasazuje do období let 1416–1420.¹⁶¹ Samotný zájem žen o náboženské otázky měl přečkat i do pozdější dob. Konkrétně roku 1497 bylo Bohuslavem Hasištejnským z Lobkovic upozorněno na to, že jisté ženy diskutují o Písmu, i když mu nerozumí.¹⁶²

Zajímavou poznámku uvádí ve své knize Michaela Hrubá, která upozorňuje na to, jak role ženy a její emancipace v době husitské mohla ovlivnit ženy v následujících letech. *„Stejně tak, jako prababičky a babičky ovlivňovaly osudy naše, mohly ovlivňovat a jistě ovlivňovaly i „husitské prababičky“ osudy žen, které v 16. století vstupovaly do raného novověku.“*¹⁶³

¹⁵⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Typy žen husitských a paní Anna z Mochova*. In: STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: Vilímek, 1940, s. 159–163.

¹⁶⁰ KOPIČKOVÁ 1999, s. 44.

¹⁶¹ KLASSEN 1981, s. 217.

¹⁶² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ 1915, s. 133–134.

¹⁶³ HRUBÁ 2011, s. 51.

5 Táborské měšťanky v pramenech 17. století

Hlavní pramennou základnu této práce, zejména této kapitoly, tvoří knihy svatebních smluv, které jsou součástí Archivu města Tábora.

V knihách svatebních smluv byly nejčastěji zastoupeny svatební smlouvy. Jejich základní struktura byla ve většině případů prakticky stejná. Na začátku smlouvy se vždy uvádí, mezi kým se smlouva uzavírá. Na prvním místě vystupuje vždy ženich, poté následuje žena, která je již uvedena jako jeho manželka. V případě žen samozřejmě hrálo roli, v jaké životní fázi se v době uzavření smlouvy nachází. Tedy zda se jedná o neprovdanou dívku, respektive o její první sňatek, nebo již o vdovu, a tedy sňatek několikátý. Pokud se jednalo o neprovdanou dívku, byla uvedena jako dcera otce (minimálně v jednom případě byla dívka uvedena jako dcera matky).¹⁶⁴ V případě vdovy se potom smlouvy mírně odlišovaly. V některých případech vdova vystupovala bez zmínění zemřelého manžela, ve většině případů potom jako „*vdova po dobré paměti (nebožtíkovi)*...“¹⁶⁵

Právě sňatky vdov často autoři v literatuře skloňují jako častý fenomén. Z dostupných zdrojů, tedy na základě dochovaných svatebních smluv, byl vypracován graf, viz příloha 1. Graf znázorňuje počet dívek a vdov, které vystupovaly ve svatebních smlouvách. Použitá data pochází z knihy svatebních smluv,¹⁶⁶ která pokrývá období let 1561–1664. Vzhledem ke zkoumanému období byly k vytvoření grafu použity údaje z folií č. 140, svatební smlouva pocházející z roku 1598,¹⁶⁷ až po folio č. 250. Poslední zařazená smlouva pochází roku 1659.¹⁶⁸ Kromě těchto se v městské knize nacházelo 35 jiných úmluv, kdy se jednalo buď o vysvědčení o sjetí ve stav manželský¹⁶⁹ nebo o zplození dětí na svět.¹⁷⁰ Celkem byly v rámci grafů použity údaje z 96 svatebních smluv. Z tohoto výzkumu tedy vyplývá, že převahu v tomto ohledu měly dívky, které vstupovaly do stavu manželského

¹⁶⁴ „Alžběta, dcera Anny Líkařky“ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 194.

¹⁶⁵ Např. Tamtéž, fol. 154, fol. 165, fol. 169.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž, fol. 137. I přesto, že smlouva byla uzavřena na konci 16. století, byla do této práce i grafu zařazena, jelikož se jedná o významnou táborskou osobnost začátku 17. století.

¹⁶⁸ Tamtéž, fol. 250. Ve svatebních smlouvách následuje ještě další smlouva, a to z roku 1664, z té bohužel není čitelné, zda se jedná o dceru či vdovu, proto nebyla do grafu zařazena.

¹⁶⁹ Např. Tamtéž, fol. 188, 226.

¹⁷⁰ Např. Tamtéž, fol. 208, 220.

poprvé. Konkrétně se jednalo o 52 dívek. Vdov, tedy žen, které uzavřely ve zkoumaném období sňatek jako vdovy, bylo o něco méně, přesněji 36. Graf nezahrnuje informace o 8 ženách, jelikož v jejich případech ve smlouvě informace o stavu chyběla, nebo byla nečitelná. Součástí Archivu města Tábora je i další kniha svatebních smluv,¹⁷¹ která pokrývá období 1673–1822. Pro období sledované touto prací, tedy 17. století, lze v knize najít pouze tři svatební smlouvy. Z toho z jedné nelze stav nevěsty z důvodu nečitelnosti zjistit, na zbylých dvou se jedná o dcery, tedy o první sňatky.¹⁷² Pro tak malý počet v nebyl graf vytvořen.

Smlouva obsahuje informace o datu provedení smlouvy, které je vázáno na nějaký významný či posvátný den. Použití tohoto datování se objevuje již v pramenech z raného středověku a původně vzniklo pravděpodobně v severní Francii. V českých zemích bylo toto datování použito i v Kosmově kronice, v tomto případě se ovšem nejedná o jediné použité datování. Objevuje se ale i u Vavřince z Březové. V českých písemnostech byl tento způsob datování užíván až do 17. století.¹⁷³ V pramenech lze najít datace jako např. den sv. Štěpána,¹⁷⁴ ve středu po památce sv. Martina¹⁷⁵ nebo v pondělí po sv. Bartoloměji.¹⁷⁶ Jedná se o tzv. datování pomocí týdenního dne a svátku, který mohl být buď stálý či pohyblivý.

Zúčastněné osoby jsou ve valné většině případů označovány jako „poctivá paní/poctivý mládenec“.¹⁷⁷ Smlouvy také obsahují informace o obvěnění a o některých majetkových poměrech. Tyto smlouvy se poměrně liší a v různých smlouvách jsou různé. Ať už se jedná o výši věna, či zda se jedná o neprovdanou dceru nebo o vdovu. Tyto částky jsou ve smlouvách uváděny v tzv. kopách míšenských.¹⁷⁸ V tom případě se jedná o groše

¹⁷¹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222.

¹⁷² Tamtéž, fol. 3, 4.

¹⁷³ BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-024-1., s. 348–352.

¹⁷⁴ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218; 26.12.1617, BLÁHOVÁ 2001, s. 515.

¹⁷⁵ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 140; 18.11.1598, BLÁHOVÁ 2001, s. 507.

¹⁷⁶ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 188; 27.8.1612, BLÁHOVÁ 2001, s. 568.

¹⁷⁷ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218.

¹⁷⁸ České země byly součástí tzv. říšského měnového okruhu a hlavní úlohu v 16. století získal rýnský zlatý. Přesto rýnské zlaté a kopy fungovaly i nadále vedle sebe, zejména v oblasti evidence nemovitého majetku. ŠIMEK, Eduard, ed. *Dokumentace a prezentace dějin české mince a měny grošové doby v našich muzeích: sborník příspěvků ze semináře numismatiků - Pardubice, 22.-23. října 1998*. Pardubice: Východočeské muzeum, 2002. ISBN 80-86046-55-9, s. 63–67.

míšenské, přičemž 1 kopa grošů míšenských je rovna 70 krejcarům, což lze počítat i jako 1 zlatý a 20 krejcarů.¹⁷⁹

Smlouvy také obsahují informaci, že jejich sepsání proběhlo za přítomnosti osob z městské rady. Doplněna je také informace, kdy došlo ke vložení smluv do městských knih. Informace o vložení do městských knih převládá v 1. polovině 17. století, v druhé ji spíše nenajdeme. Další rozdíly v této souvislosti lze najít v souvislosti s podpisy,¹⁸⁰ které byly součástí pozdějších smluv. Další potom ve formulaci uzavírání smluv s „*povolením p.p.p.*“¹⁸¹ či s „*povolením urozeného magistrátu*“.¹⁸² Společně s magistrátem je město Tábor označováno jako „*královské město Tábor*“¹⁸³ a v textu smlouvy se autoři odvolávají na městské právo. V případě, že se jednalo o nevěstu z jiného města, došlo ke vložení kopie smlouvy do městských knih.¹⁸⁴

Svatební knihy zahrnují také jiné dokumenty, např. vysvědčení o zplození na svět,¹⁸⁵ sjití ve stav manželský¹⁸⁶ a v jednom případě došlo ke zrušení svatební smlouvy.¹⁸⁷

V rámci tohoto výzkumu došlo také k práci s knihou kšaftů, která pokrývá období 1559–1670.¹⁸⁸ Z období zkoumaného v rámci této práce, tedy 17. století, bylo pro tento účel zařazeno celkem 62 kšaftů. Ne všechny testamentsy, které jsou součástí zmiňované knihy, lze datovat. Proto do výzkumu zařazené závěti začínají kšaftem Doroty Klímové,¹⁸⁹ kde je datována smlouva mezi jejími sirotky spadající do roku 1600. Posledním zařazeným kšaftem je testament datovaný k roku 1622.¹⁹⁰ Kromě závětí jsou součástí knihy i např. porovnání o kšaft, kvitance a smlouvy. Z celkového počtu 62 kšaftů jich bylo 35

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 67. V následujících podkapitolách jsou sumy uváděny v kopách, stejně jako tomu je v pramenech.

¹⁸⁰ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol. 3.

¹⁸¹ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218.

¹⁸² SOkA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol. 4.

¹⁸³ Tamtéž, fol. 3.

¹⁸⁴ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 212.

¹⁸⁵ Např. Tamtéž, fol. 208, 210, 211.

¹⁸⁶ V případě sňatku Alžběty Portitoroky je doloženo vysvědčení o sjití ve stav manželský. Ten je datován na 11. března 1630. V rámci tohoto vysvědčení nebyly řešeny majetkové poměry jako tomu bývalo u jiných smluv. Bylo zde pouze stanoveno, mezi kým došlo k uzavření sňatku, čímž tedy bylo potvrzovalo oddání Alžběty a Václava. Zároveň došlo k potvrzení, že se do tohoto poctivého manželství narodily děti. Jednalo se o syny Matěje, Jana a Jiříka. Tím byla potvrzena jejich poctivost. Tamtéž, fol. 232.

¹⁸⁷ Tamtéž, fol. 180.

¹⁸⁸ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 244. sign. DI č. 3, kn. 224.

¹⁸⁹ Tamtéž, fol. 246.

¹⁹⁰ Tamtéž, fol. 375.

sepsáno muži. Závěti sepisovaly ale i ženy.¹⁹¹ Počet kšaftů sepsaných ženami se ve sledovaném období rovnal 23. Zbylé 4 testamenty byly nečitelné. Tato skutečnost byla znázorněna i graficky, viz příloha 2. Jelikož je tato práce zaměřena na osoby ženského pohlaví, konkrétně měšťanky, v rámci výzkumu došlo také k porovnání toho, jaké ženy kšafty sepisovaly. Na základě testamentů a podle toho, jak v nich byly ženy označovány, můžeme říct, že nejvíce v tomto období sepisovaly závěti vdovy. Těch bylo ze zmiňovaného počtu 23 kšaftů 10, tedy skoro polovina. Ovšem velký počet byl sepsán také manželkami, kterých bylo zastoupeno jen o něco málo méně než vdov. V případě manželek mluvíme o 8 autorstvích. Ve třech případech byla autorka označena jako souseda, v jednom dokonce jako nebožka.¹⁹² S cílem grafického vyjádření tohoto fenoménu došlo k vytvoření grafu, který je součástí této práce, viz příloha 3. V testamentech měšťanky určovaly poručníky svých dětí, odkazovaly domy, různé předměty, které měly ve svém vlastnictví. S tím také souvisí svatební smlouvy a jejich obsah. V některých svatebních smlouvách byla určena částka, kterou si nevěsta nechala právě pro budoucí kšaftování.¹⁹³ Zápis byl potom později doplněn o informaci, zda byl kšaft zpochybněn či ne a následně nabyl platnosti.

Co se týče odrazu zbožnosti v sepsaných a zkoumaných kšaftech, tak od začátku století se v nich objevují opakující se formulace, např. „*Ve jménu nerozdílné a blahoslavené Trojice svaté, Amen*“.¹⁹⁴ V testamentech ze začátku století se pak spíše jen zmiňuje nemoc, která byla od Boha seslána, či jeho štědrost, která měšťanům pomohla získat majetek.¹⁹⁵ Ve smlouvách pozdějších, zejména těch v polovině století, není na prvním místě odkazování majetku, jako tomu bylo ve starších dobách, nýbrž se do popředí dostává duše. Autor či autorka kšaftu na prvním místě odevzdává svou duši Pánu Bohu, kterou od něj kdysi přijal či přijala. Tato formulace se poprvé objevuje v kšaftu z roku 1619¹⁹⁶ pozůstalé vdovy Judity Konopické, tedy ještě před zahájením rekatolizace. Tato formulace se později objevuje pravidelně. Do popředí se tedy dostává lidská duše, ne majetek. V několika kšaftech

¹⁹¹ Kšaft na základě městských práv mohl sepsat každý člověk, tedy i ženy. JIREČEK 1876, s. 102-104.

¹⁹² SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244. sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 249. V tomto případě kšaft pravděpodobně nestihli zapsat. V knize je pouze nadepsán, ale chybí text.

¹⁹³ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218.

¹⁹⁴ Např. SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244. sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 323, 359.

¹⁹⁵ Např. Tamtéž, fol. 295.

¹⁹⁶ Tamtéž, fol. 328–329.

odkazují měšťané průměrně 5 kop táborskému záduší.¹⁹⁷ Zajímavý je v tomto ohledu kšaft Lidmily, vdovy po nebožtíku Václavovi Cibulkovi, z roku 1642. Stejně jako výše zmiňované kšafy, tento obsahuje odevzdání duše i odkaz k záduší táborskému kostelu. Dalších 5 kop ovšem věnovala k záduší i Augustiniánům.¹⁹⁸ Lze tedy konstatovat, že rekatolizace se v kšaftech odrazila ve smyslu, že se kšaftující více obraceli k Bohu.¹⁹⁹ Více do hloubky by bylo možné tuto problematiku zkoumat i v souvislosti s fundacemi, které mohly být zahrnuty v kšaftech.²⁰⁰

V rámci této práce zkoumány je zkoumán soupis obyvatel podle víry z roku 1651,²⁰¹ který měl poskytovat informace veškerému obyvatelstvu, vyjma duchovenstva a příslušníků vojska. K vytvoření tohoto soupisu došlo na základě místodržitelského patentu z února 1651. Z tohoto pramene lze o osobách vyčíst následující informace: jméno, stav, povolání, věk²⁰² a náboženství. Jméno hospodáře lze odlišit na základě předsazením jména. Pokud v domácnosti žila rodina, byl u jednotlivých členů doplněn jejich příbuzenský vztah a u nekatolíků zaznamenávali autoři soupisu pravděpodobnost přestoupení na katolickou víru. Kromě toho měla být připojena zpráva informující o ekonomické situaci církevního benefícia.²⁰³

V případě Tábora, který spadal do území Bechyňského kraje, se jednalo o seznam z 6. dubna 1651. Jednalo se o královské město, v jehož čele stál purkmistr a městská ráda a soupis v něm sepisovali radní písaři.²⁰⁴ Z vysvědčení lze vyčíst, že v Táboře v této době bylo 242 domácností, které obývalo 842 lidí.²⁰⁵ Všichni, kromě jedné ženy,²⁰⁶ byli katolíky.

¹⁹⁷ Např. Tamtéž, fol. 296.

¹⁹⁸ Tamtéž, fol. 359.

¹⁹⁹ To ve své práci potvrzuje i Polanská, která konstatuje, že ve 2. polovině století je patrný přechod k barokní zbožnosti. POLANSKÁ 2004, s. 72, 89.

²⁰⁰ Ženské testamenty vložené do knihy kšaftů zkoumané v rámci této práce fundace nezmiňují. Další informace by bylo možné v rámci dalšího výzkumu získat pravděpodobně z archivního souboru Bosých augustiniánů uloženého v Státním oblastním archivu v Třeboni. Státní oblastní Archiv v Třeboni, Bosí augustiniáni Tábor.

²⁰¹ KOKOŠKOVÁ 2017.

²⁰² Docházelo k zaokrouhlování věku, navíc často lidé neznali přesný věk. Děti byly zapisovány nejčastěji od věku 10–14 let. Tamtéž, s. 9.

²⁰³ Tamtéž, s. 3.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 8.

²⁰⁵ Pokud dojde k započtení i obyvatel 12 vesnic, které k Táboru náležely, počet obyvatel dosáhne 1125. Tamtéž, s. 7.

²⁰⁶ Kedruta, manželka krejčího Klimenta Klimy. Tamtéž, s. 521.

Je potřeba také podotknout, že v případě Tábora byly děti zapisovány od věku 11 let. Velkou většinu domácností vedl muž, ale u několika stála v čele žena. Případů, kdy vedla domácnost hospodářka, bylo v roce 1651 podle soupisu 39. Z tohoto počtu je potom u 17 z nich uvedeno, že se jedná o vdovu. Jednalo se např. o třiceti čtyřletou Martu Zálužskou,²⁰⁷ která měla při sobě jednu děvečku, jednu kuchařku a jednoho přátelského svobodného muže, dále také vdova Maruška Černoušková²⁰⁸ nebo Maruška Kršniaková.²⁰⁹ Samostatnou domácnost vedla i mydlářka²¹⁰ Anna Trnková, která byla ve 40 letech již také vdovou a v této domácnosti s ní žila i třináctiletá dcera Dorota.²¹¹ U zbylých žen lze nalézt celou škálu povolání, mezi kterými lze jmenovat např. hrnčířku, bednářku,²¹² řeznici, podruhyň²¹³ nebo mlynářku. U jedné ženy, Anny Šafářky, tato informace chybí.²¹⁴ Celkový věkový průměr žen, které v roce 1651 vedly domácnost, je 40,1 let.²¹⁵ Na základě zapsaných informací lze tyto ženy rozdělit na ženy s povoláním, a na ty, které označovali v rámci soupisu pouze jako vdovy. Co se žen s povoláním týče, jejich průměrný věk dosahoval 40,9 let. U vdov byl věk ještě o něco vyšší, konkrétně 42,5 let, z nichž nejmladší vdova dovršila 20 let a nejstarší byla o 40 let starší, tedy roku 1651 měla dosáhnout 60 let. Tento soupis umožňuje zkoumat i manželské páry. Celkový počet párů je podle něj 190, přičemž jejich průměrný věkový rozdíl činil 8,3 let.²¹⁶ Z tohoto počtu bylo 43 párů, ve kterých byl manžel mladší než manželka a v tomto případě činil průměrný věkový rozdíl 9,2 roků. Největší věkový rozdíl lze nalézt u švece Adama Svobody a manželky Marjány, kdy manžel byl o 40 let mladší.²¹⁷ Převládaly ale páry, kde byla mladší žena. Tak tomu bylo u 147 párů, kde průměrný věkový rozdíl

²⁰⁷ Tamtéž, s. 517.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 519.

²¹⁰ Výrobce mýdla z tuků. JANOTKA 1984, s. 174

²¹¹ U Anny je doplněna předně informace o povolání a ve vedlejším sloupci se lze dočíst, že se jednalo o vdovu. KOKOŠKOVÁ 2017, s. 521.

²¹² Zhotovovala dřevěné sudy a nádoby. JANOTKA 1984, s. 165.

²¹³ Podruh byl člověk, který bydlel u cizího člověka v nájmu, tedy nájemník. Povolání podruh? In: PECHÁČEK, Jan. *Odkud jsme* [online]. c2015 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.odkudjsme.cz/blog/povolani-podruh/>

²¹⁴ Tamtéž, s. 531.

²¹⁵ Do tohoto výpočtu byly zařazené jak vdovy, tak ženy se známým povoláním i sirotci.

²¹⁶ Započítány jsou manželské páry, ve kterých manžel zároveň vystupuje jako hospodář.

²¹⁷ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 523.

dosahoval 8,1 let. Největší věkový rozdíl byl v tomto případě u kramáře²¹⁸ Jiřího Čase a jeho o 38 let mladší manželky Lidmily.²¹⁹

Měšťanky, jejichž osudy jsou sepsány na základě výše zmiňovaných svatebních smluv a kšaftů, jsou v následujících podkapitolách uváděny pod svými křestními jmény. Podle jejich stavu následuje za jménem informace o jejich otci, popř. matce. Ovšem pouze v případě, že je znám její první sňatek a rodinné zázemí. Pokud v práci vystupuje jako vdova, obsahuje biografie informace o nebožtíkovi manželovi. V několika případech vystupuje pod druhým jménem²²⁰ jejího manžela, např. Juliana Poznanská, jelikož se nepodařilo dohledat jméno jejího předchozího zesnulého manžela. V případě Alžběty Žabkové je použito jméno použité i Karlem Thirem v jeho publikaci *Staré domy a rodiny tábořské*.

5.1.1 Manželky mužů ve vedení obce

Eva, dcera Adama Hradského

Eva byla dcerou komorníka a tábořského měšťana Adama Hradského. Informace o Evě můžeme čerpat z dochované svatební smlouvy z roku 1602. Tato smlouva se týkala Evy a Pavla Rolandta.²²¹

Pavel Rolandt pocházel z rodiny Abela Rolandta. Jednalo se o měšťanskou rodinu, o které lze např. zjistit, že roku 1577 koupila, respektive Abel Rolandt koupil, dům č. 10 za 335 kop.²²² Abel Rolandt v Táboře působil jako šmukýř.²²³ Pavel po svém otci převzal živnost a zároveň byl pravděpodobně i cechmistrem krejčovského cechu. Kromě toho se stejně jako jeho otec politicky angažoval. V jeho případě se jednalo o post mezi obecními staršími, později také působil jako městský rychtář a v jednom období také jako primas.²²⁴

²¹⁸ Obchodník. JANOTKA 1984, s. 171.

²¹⁹ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 527.

²²⁰ Je nutné podotknout, že používání příjmení nebylo ustálené. Mohlo se tedy jednat o opravdové příjmení, případně o přezdívkou, nebo být odvozeno od povolání či od charakteristického osobního rysu. Tamtéž, s. 8.

²²¹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 140.

²²² THIR 1920, s. 88.

²²³ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 140; Šmukýř byl kloboučník, který se specializoval na ozdobné pokrývky hlavy. JANOTKA 1984, s. 180.

²²⁴ KOVÁČOVÁ, Lucie. *Tábořská městská samospráva a cechy v první polovině 17. století* [online]. Brno, 2009 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/inlit/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Malý, Tomáš, s. 20.

V době vzniku této smlouvy byl zmiňovaný nevěstin otec Adam již po smrti. V této smlouvě tedy lze nalézt formulaci, kdy ke vstupu do manželství dochází z vůle Pána Boha, táborského rychtáře a purkmistra a také otčíma nevěsty. V tomto případě tedy lze vidět, že nevěsta, svobodná dívka, ne vdova, je zastupována mužskou osobou, v tomto případě otčímem. Jeho jméno zde ovšem není specifikováno.

Na základě této smlouvy ujednali nevěstino obvěnění, které bylo stanoveno ve výši 300 kop. Nejednalo se ale pouze o peněžní sumu, nýbrž také o dům v Táboře. Jednalo se o dům „U Červeného raka“.²²⁵ Dům U Červeného raka je dům č. 311 a toto jméno je odvozováno od jména majitele Jiříka Rakovského, ručnickáře,²²⁶ který dům koupil v roce 1559. Roku 1598 tento dům koupil od Jiříka Škarvana, Václava Churánka a Mikoláše Korbela Abel Rolandt. Dům tedy obdržel Pavel ke svatbě s Evou. Majitelé se na tomto domě velmi rychle měnili. Pavel jeho zadní část, která byla tvořena domečkem, odprodal Kateřině, krupařce.²²⁷ Ještě v roce 1606 ho směnili s otcem Abelem za dům na náměstí. Do Pavlova vlastnictví byl však roku 1607 navrácen, opět ho prodal, tentokrát sklenáři²²⁸ Šebestiánovi, který ho ale ještě toho léta vrátil Pavlu Rolandtovi.²²⁹

Jak je zvykem, obvěnění mělo být uskutečněno do roka a do dne. Tento majetek obdržel ženich od svého otce Abela. Pravděpodobně i z tohoto důvodu je ve smlouvě řešena i situace případné smrti Pavla Rolandta, která by nastala dříve než po roce uzavření této svatební smlouvy. Právě do té doby byla Eva přijata do Pavlova statku jako plná hospodyně a pravá společnice. V případě již zmiňovaného úmrtí měl být respektován majetek vložený otcem Abelem do Pavlovy výpravy a již by tedy nenáležel Abelovi, který ho původně vlastnil, nýbrž měl přejít na Evu. Následně došlo k vykonání smluv a manželství Evy a Pavla bylo potvrzeno táborským děkanem Janem Václavem Cicadou v roce 1603 ve svátek sv. Scholastiky.²³⁰

²²⁵ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 140.

²²⁶ Výrobce ručních zbraní, konkrétně ručnic. JANOTKA 1984, s. 177.

²²⁷ Výrobce a prodavač krup. *Elektronický slovník staré češtiny* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka 2006– [cit. 2024-03-4]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz>

²²⁸ Řemeslník opravující sklo a okna. JANOTKA 1984, s. 178.

²²⁹ THIR 1920, s. 753–755.

²³⁰ Pondělí 10. 2. 1603; BLÁHOVÁ 2001, s. 523; SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 140.

Kateřina, dcera Jana Podbranského

Kateřina byla dcerou Jana Podbranského, který se živil jako mlynář, a v roce 1617 došlo uzavření svatební smlouvy mezi ní a Janem Filečkem. Jan Fileček se živil jako soukeník²³¹ a byl pozůstalým synem po Janu Filečkovi, šveci.²³² Jeho matkou mohla být Ludmila, která si roku 1600 vzala Samuela Slováčka, je uváděna jako vdova po Janu Filečkovi a právě po něm získala stejného roku dům č. 288.²³³ Samuel Slováček navíc roku 1618 prodal Janovi jako svému pastornímu²³⁴ synovi dům č. 245.²³⁵ V pozdějších letech působil ve vedení tábořské obce, v letech 1635–1639 na pozici obecního staršího.²³⁶

Smlouva byla uzavřena za přítomnosti radních pánů v úterý na sv. Štěpána.²³⁷ Na základě soupisu poddaných lze říci, že Kateřině bylo v době uzavření sňatku 16 let a o 4 roky staršímu Janovi bylo 20 let.²³⁸ Jan pojal Kateřinu za manželku a obvěnil ji 100 kopami míšenských. Po roce ji měl přijmout do statku jakožto plnomocnou hospodyní a společnici. Zároveň i sám sobě zanechal 100 kop míšenských, aby je mohl podle svého uvážení odkazovat. Za stranu nevěsty ve smlouvě vystupuje její otec. Ten Kateřině nechal 50 kop míšenských a také deklaroval, že ji neodděluje ze svého statku a stejně jako Janovým dalším dětem jí náleželo právo na rovný díl jeho majetku. Kateřina si nechala i určitou sumu sobě samé, konkrétně 30 kop míšenských, se kterými měla právo kšaftovati. K vložení smlouvy do městských knih potom došlo následujícího roku od jejich uzavření, tedy roku 1618.²³⁹

²³¹ Výrobce a obchodník se sukнем. JANOTKA 1984, s. 178.

²³² SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218; THIR 1920, s. 666.

²³³ KOVÁČOVÁ 2009, s. 14, 31; THIR 1920, s. 666.

²³⁴ Nevlastní; Pastorní. In: *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. 2011 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=pastorn%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla>

²³⁵ THIR 1920, s. 577.

²³⁶ Soupis členů městských rad, starších obecních a volenců v královských městech v letech 1624–1636. In: ĎURČANSKÝ, Marek. *Česká města a jejich správa za třicetileté války: zemský a lokální kontext*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2255-2, s. 43.

²³⁷ 26.12.1617; BLÁHOVÁ 2001, s. 515; SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218.

²³⁸ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 517.

²³⁹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 218.

Jan Fileček měl pravděpodobně syna, toho také pojmenoval Jan, a ten se roku 1657 ujímá domu č. 264. Stejně jako jeho otec se živil soukenictvím. Soukeníkem byl později i jeho syn Samuel narozený kolem roku 1628²⁴⁰, který navíc prodával ryby.²⁴¹

Kateřina, dcera Jana Kořenského

Kateřina byla dcerou Jana Kořenského, jinak Karpíška, tábořského měšťana a pekaře.²⁴² Ohledně jejího života jsou dochované minimálně dvě svatební smlouvy. Jedna z roku 1611,²⁴³ kdy se vdávala poprvé, a další z roku 1620,²⁴⁴ kdy dochází k další smlouvě, a tedy k sňatku. Na základě těchto smluv je možné porovnat, v jaké pozici se nacházela v době sepsání první svatební smlouvy a v jaké potom podruhé, kde již vystupuje jako vdova.

Jejím prvním manželem se stal Melichar Filip z Landshutu, soused města Tábora. Ten vlastnil dům č. 274 po nebožce Dorotě Bouchalce. Thir se ve své publikaci domnívá, že Melichar byl jejím druhým manželem. Naproti tomu u popisu dalšího domu uvádí, že roku 1601 se oženil s jistou Annou. Ovšem Kateřina je v obou případech titulována jako jeho druhá manželka.²⁴⁵ Ke zmiňovaným sňatkům se nepodařilo dohledat svatební smlouvy. Ovšem z roku 1606 existuje svatební smlouva mezi Filipem Melicharem (později ve smlouvě psaný jako Melichar Filip) a Lidmilou.²⁴⁶ Ve smlouvě ovšem Melichar není označován jako „z Landshutu“, proto nemůžeme s jistotou říci, že se jedná o stejnou osobu, ale je možné to považovat za možnost.

Svatební smlouva mezi Melicharem a Kateřinou byla sepsána na den sv. Václava²⁴⁷ v roce 1611 za přítomnosti radních a přizvaných svědků. Ženich si Kateřinu dle textu smlouvy oblíbil z vůle Pána Boha, víra byla tedy ve svatebních smlouvách všudypřítomná. Oproti jiným smlouvám se v této budoucí manžel zavázal k přijetí Kateřiny do svého statku ihned, ne tedy do dne a do roka, což bývá přítomno ve většině prozkoumaných svatebních

²⁴⁰ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 517.

²⁴¹ Otec Jana, manžela Kateřiny, je již ve svatební smlouvě označován jako zesnulý, z tohoto podkladu jsou tedy odvozeny i tyto rodinné vztahy. THIR 1920, s. 606.

²⁴² SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 207.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž, fol. 221.

²⁴⁵ THIR 1920, s. 627, 757.

²⁴⁶ V této smlouvě Melichar obvěňuje Lidmilu 200 kopami míšenských a přijímá ji jako plnomocnou hospodyní, vladařku a pravou společnici. Lidmila je již vdova, nebožtík ve smlouvě bohužel není jmenován tak, aby bylo možné jej blíže identifikovat. SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 170.

²⁴⁷ 28.9.1611; BLÁHOVÁ 2001, s. 531.

smluv. Přijal ji tedy ihned, a to jako plnomocnou hospodyni a vladařku a pravou společnici. V případě Kateřiny se její otec Jan zavázal k odkázání části svého majetku. Právě z dědictví po jejím otci jí měl připadnout rovný díl. Tohoto rovného dílu se mělo dostat i Janově manželce Anně a dalším jeho dětem. Ten díl přijala Kateřina rovnou v rámci této svatební smlouvy a předala jej Melicharovi. Taktéž se mu zadala za manželku a učinila ho hospodářem a vladařem.²⁴⁸

Součástí svatební smlouvy je i společné a vzájemné zadání statků. Pravděpodobně i z důvodu, že díky zásahu nevěstina otce, který jí dal určitý majetek, viz výše. Tedy jak ženich, tak nevěsta něco vlastnili. Ve smlouvě je tedy řešen i nárok na majetek druhého z manželů v případě smrti jednoho či druhého z nich. V případě smrti mají práva na majetek, který získali buď po rodičích, přátelích či jinak, plně přejít ze zemřelého na živého z manželů. K tomuto převedení majetku mělo potom dojít bez překážek. Kromě toho každý z dvojice pozůstává za účelem dědičného jmění určitou sumu. V případě Melichara se jedná o částku 100 kop míšenských, v případě Kateřiny pak 50 kop míšenských. S těmito penězi potom mohli v budoucnu kšaftovat podle jejich uvážení. K přiznání a zapsání svatebních smluv a společného zadání majetku došlo v pátek²⁴⁹ po sv. Fabiánu a Šebestiánu roku 1615.²⁵⁰

Na Kateřinu po smrti Melichara pravděpodobně přešel výše zmiňovaný dům č. 274.²⁵¹ Po Melicharově smrti se také znovu vdala, tentokrát za Jana Poznanského. Jan se živil jako konvář²⁵² a před Kateřinou byl již dvakrát ženatý. Poprvé s Julianou, viz níže Juliana Poznanská, a podruhé s Dorotou.²⁵³

Svatební smlouvy mezi výše zmíněnou Kateřinou a Janem Poznanským byly uzavřeny 17. února 1620. V této smlouvě není Kateřina označována jako dcera Jana

²⁴⁸ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 207.

²⁴⁹ 23.1.1615; BLÁHOVÁ 2001, s. 562.

²⁵⁰ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 208.

²⁵¹ THIR 1920, s. 627.

²⁵² SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 221; Konvář zhotovoval nádobí, a to zejména konvice, ale dále také poháry, flašky, mísy, talíře. Mimo to vyráběli také kostelní křtitelnice, nástěnné ozdoby, lustry, pečetidla apod. JANOTKA 1984, s.160.

²⁵³ Tamtéž, fol 219. Dorota se narodila kolem roku 1611. V roce 1651 je v Soupisu poddaných zapsána jako kovářka vedoucí domácnost, ve které žila společně s její osmnáctiletou dcerou Lidmilou. KOKOŠKOVÁ 2017, s. 528.

Kořenského, nýbrž jako vdova po Melicharu Filippovi, v nadpisu dokonce jako na „...*na onen čas Melichara Filippa, již pak manželkou jeho*²⁵⁴...“²⁵⁵

Jan přijal Kateřinu podle křesťanského způsobu za věrnou a pravou manželku. V této smlouvě, jako ve většině ostatních, se zavázal k obvěnění do roka a do dne a to 500 kopami míšenských. Stejně jako ve smlouvě Kateřiny a Melichara je zde řešena situace případného úmrtí ženicha v období do jednoho roku od uzavření smlouvy. Kateřině se v tomto případě dostalo práva na obvěnění. Po tom zmiňovaném roce měla být přijata do Janova statku jako plná a mocná hospodyně a společnice a získat rovný díl z jeho statku. Stejný díl náleží i jeho, v té době již žijícím, dětem a případně i dětem, které by se jim v budoucnu narodily. Kromě tohoto ustanovení si Jan pozůstavil tisíc kop míšenských pro budoucí kšaftování. V tomto případě zadává i Kateřina určitou sumu svému budoucímu manželovi, konkrétně 300 kop míšenských. Samozřejmě i v případě její smrti do dne od uzavření svatební smlouvy má Jan nárok na onu částku a stejně tak na podíl z majetku. Zisk tohoto majetku je ve smlouvě zmíněn. Část získala po rodičích, to můžeme vidět např. v předchozí svatební smlouvě s Melicharem a část po svém prvním manželovi.²⁵⁶

I Kateřina se zavázala k přijetí Jana Poznanského jako věrného manžela a plného a mocného hospodáře nad svým majetkem a zadala se mu. Také si pro budoucí kšaftování pozůstavila určitou částku, v jejím případě se jednalo o 300 kop míšenských. K sepsání smluv došlo za přítomnosti radních a požádaných osob, mezi kterými byl např. primátor Tomáš Zahrádka, purkmistr Václav Hubatý nebo rytíř Kryštof Voračický z Paběnic. Ke vložení smluv do městský knih potom došlo v pondělí 4. května 1620.²⁵⁷

5.1.2 Manželky mužů z významných tábořských rodin

Alžběta, dcera Daniela [...] ²⁵⁸ a Lidmily [...] ²⁵⁹

Svatební smlouva mezi Danielem Pakostou a Alžbětou byla uzavřena 4. července 1606 na den sv. Prokopa. Daniel Pakosta, syn Jana Pakosty, který v té době v Táboře

²⁵⁴ Jana Poznanského.

²⁵⁵ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 221.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž, fol. 222.

²⁵⁸ Nečitelné jedno slovo.

²⁵⁹ Nečitelné jedno slovo.

zastával funkci purkmistra.²⁶⁰ Další informace, která je o Danielu Pakostovi známá, pochází z roku 1623. V tomto období docházelo po kapitulaci města k rekatolizaci. Na základě zprávy od komandanta města Maximiliana Bechlera z Meminku měl Daniel Pakosta patřit k tzv. vůdcům lidu, kteří odmítli ustoupit od své víry a přidat se k víře katolické. Přesto tlaku nakonec i s ostatními odpůrci následujícího roku podleli.²⁶¹

V této smlouvě je zajímavá formulace, mezi kým došlo k jejímu uzavření. V tomto případě právě mezi Janem Pakostou, otcem Daniela, a Lidmilou, jakožto vdovou po Danielu [...],²⁶² tedy za stranu nevěsty zde vystupuje žena, její matka. V ostatních smlouvách zkoumaných v rámci této práce, byla v případě úmrtí otce nevěsty uváděna pouze ona, nevěsta, v roli dcery zemřelého otce. Ve smlouvě došlo k jmenování i Alžbětiných poručníků, kterými byli Pavel Kába, pan Voračický a další. Daniel Alžbětu přijal jako plnomocnou hospodyně a společníci, a i s dětmi, které se jim v budoucnu potenciálně narodí.

V rámci smlouvy byly řešeny i otázky majetku. Jan Pakosta svému synovi Danielovi dal 50 kop míšenských. Uzavřením svatební smlouvy a sňatkem s Alžbětou nemělo dojít k jeho oddělení od Janova statku a v případě otcovy smrti mělo být Danielovi pozůstaveno dalších 50 kop míšenských. Alžbětina matka Lidmila jí v této smlouvě také přisoudila pozůstalost v případě její, tj. matčiny, smrti. Tato pozůstalost měla být ovšem rovným dílem rozdělena mezi Alžbětu a její druhou sestru. Kromě toho jí připsala i pole, které dříve patřilo jejímu zesnulému strýci Tobiáši. Smlouvy byly vloženy do městských knih v září v pondělí²⁶³ po svátku sv. Ludmily roku 1607.²⁶⁴

Judit, dcera Jana Skořepy

Judit byla dcerou Jana Skořepy a máme dochovanou svatební smlouvu mezi ní a Abelem Rolandtem mladším. Abel mladší Rolandt, syn šmukýře²⁶⁵ Abela Rolandta, který zasedal v městské radě již od roku 1592, se živil jako soukeník. Abel starší nebyl jediným v rodině, který by se politicky angažoval. Podobně vystupoval i jeho syn Pavel Rolandt, bratr

²⁶⁰ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 151.

²⁶¹ THIR 1920, s. 161–162.

²⁶² Nečitelné jedno slovo.

²⁶³ 17. 9. 1607; BLÁHOVÁ 2001, s. 555.

²⁶⁴ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 151–152.

²⁶⁵ Šmukýř byl kloboučník, který se specializoval na ozdobné pokrývky hlavy. JANOTKA 1984, s. 180.

Abela mladšího, který působil na různých pozicích správy města (popsáno již výše u Evy, roz. Hradské).²⁶⁶

Svatební smlouva byla sepsána v úterý 26. prosince 1606 a to v domě Jana Skořepy, tedy otce nevěsty. K sepsání smluv mělo dojít jelikož „...*p. Abel Rolandt oblíbil sobie [...]*²⁶⁷ *manžielstwí pannu Judith dczerku p. Jana Skoržepy...*“²⁶⁸ Tato formulace se neobjevuje u většiny smluv, které byly v rámci tohoto výzkumu zkoumány. Lze tedy předpokládat, že za tímto sňatkem mohly být i větší a jiné sympatie než u jiných budoucích manželství, snad mohlo hrát roli i postavení rodin novomanželů.

Dále je ve smlouvě deklarováno, že Abel Rolandt starší dal svému synovi Abelovi 100 kop míšenských. Touto sumou měl Abel mladší do roka a do dne obvěnit svou budoucí manželkou Judit. K oné částce přidal ovšem ještě dalších 50 kop. Kromě toho jsou Abel i Judith přijati do domu ženichova otce, kde měli bydlet.²⁶⁹ Ve smlouvě nebylo specifikováno, o jaký dům se jedná, ovšem dle Thira Adel mladší dostal ke sňatku s Judith dům č. 312., tzv. dům U Hvězdů.²⁷⁰ Mohlo se tedy jednat o tento dům. Ve svatební smlouvě je ošetřena i potenciální situace, pokud by se manželé chtěli z tohoto domu odstěhovat. V tom případě nedojde k oddělení Abela mladšího od jeho rodiny. Navíc v případě úmrtí ženichova otce dostane Abel stejný díl dědictví jako jeho bratr.²⁷¹

Judith měla být Abelem mladším do jeho statku přijata jako plnohodnotná hospodyně a společnice. Od otce získala svolení ke sňatku a stejně jako ženich nebyla svým otcem oddělena z jeho domu a v případě jeho úmrtí měla být pozůstavena rovným dílem, stejně jako jeho další děti. Smlouvy byly radou přiznány v roce 1608 a také došlo k potvrzení přijetí domluvené sumy.²⁷²

Mimo to je známé, že Abel mladší zdědil po Janovi Skořepovi společně s Janovými syny, Václavem a Ambrožem, a Jiřím Plíchou, zetěm Jana Skořepy, který měl za manželku

²⁶⁶ KOVÁČOVÁ 2009, s. 20.

²⁶⁷ Nečitelná dvě slova.

²⁶⁸ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 158.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ THIR 1920, s. 756.

²⁷¹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 158.

²⁷² Tamtéž.

jeho dceru Kateřinu, dům č. 222, který pak roku 1612 prodali pekaři Jiříkovi Slavičkovi.²⁷³ Po smrti Abela staršího došlo ve smlouvě k slíbenému porovnání mezi Abelovými syny. Pavel Rolandt postoupil svému bratrovi Abelovi dům Rakovský, tedy dům č. 311. Ten po jeho smrti připadl na vdovu po něm – Kateřinu.²⁷⁴

Anna, pozůstalá dcera po Kryštofu Rudlovi

Anna Rudlofová byla dcera Kryštofa Rudlofa, důchodního písaře a městského kasíra, který se do města přistěhoval po třicetileté válce a do úřadu byl dosazen jako cizinec. Příchod cizinců a jejich dosazování do podobných funkcí byl v té době v Táboře určitý fenomén.²⁷⁵ Oženil se dvakrát, poprvé s Lidmilou, vdovou po Kašparovi z Wolkensteina, a podruhé s Annou, rozenou Hanspergerovou. Kromě dcery Anny měl také syna Jana, který se přidal k jezuitům, a Františka, který zemřel v osmnácti letech. Kryštof vlastnil např. dům č. 155. Ten koupil roku 1665 spolu se svobodným tokem vody, ale koupí získal i zahradu s chalupou, koryto na ryby na sádkách pod Jordánem a řeznický krám. V tomto domě navíc provozoval šenk piva.²⁷⁶ Chvilí vlastnil také dům č. 4.²⁷⁷ V roce 1685 došlo k uzavření smlouvy mezi Annou Rudlofovou a jejím budoucím manželem. V době, kdy došlo k sepsání této smlouvy, byl však nevěstin, Annin, otec již po smrti.²⁷⁸ V tomto konkrétním případě tedy otce nevěsty zastupují určení poručníci. Annu reprezentoval konkrétně tábořský purkmistr, rychtář a městská rada.

Manželem nevěsty se na základě zmiňované smlouvy měl stát Jan Maximilián z Formánku. Jeho otcem byl Tobiáš Formánek z Formánku a jednalo se o významnou rodinu.²⁷⁹ Tobiáš Formánek zastával funkci ředitele statků, které vlastnil jistý kníže z Lobkovic.²⁸⁰ Součástí textu smlouvy je žádost, aby Anna Rudlofova mohla být

²⁷³ THIR 1920, s. 536.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 755.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 163. Konkrétnější informace k obměně obyvatelstva a příchodu cizinců se v rámci bádání nepodařilo dohledat. Lze předpokládat, že této problematice bude věnována určitá část v další knize o Táboře v rámci edice Dějiny českých, moravských a slezských měst. Publikace, druhý díl série, pokrývající období mezi lety 1452–1781 ještě nebyla vydána, a proto nemohla být pro účely této práce využita.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 399.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 59.

²⁷⁸ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol 3. Podle Thira zemřel Kryštof Rudlof v roce 1682. THIR 1920, s. 399.

²⁷⁹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol 3.

²⁸⁰ THIR 1920, s. 163.

zamluvena a zavázána k manželskému svazku. Ve smlouvě pravděpodobně domluvili i nějaký určitý termín, bohužel není tato pasáž nečitelná. Janu Maximilianovi bylo od Anniných poručníků přisouzeno 600 zlatých kop, které měl obdržet po roce. Nárok na ně nabyl i v případě, že by Anna v tomto období zemřela. Naproti tomu ženich věnoval k ruce pana purkmistra 900 zlatých kop, které měla po roce dostat Anna ve formě věna. Svatební smlouva zahrnovala i dohodu o dvoře na Novobranském předměstí, na kterém bylo zapsáno výše zmiňovaných 900 zlatých kop, tedy věno. V případě ženichovy smrti v období do jednoho roku po uzavření smlouvy bylo Anně přičteno právo na výše zmiňovaných 900 zlatých kop.²⁸¹ Pro potvrzení platnosti došlo k podepsání smlouvy, a to osmi osobami, které zahrnovaly ženicha, ženichova otce, poručníky, a tedy rychtáře a primase.²⁸²

Jan Maximilián pravděpodobně zemřel roku 1688. O rok později se Anna měla vdát podruhé, tentokrát za Matěje Krupičku.²⁸³ Svatební smlouvy z tohoto období, které by tento sňatek mohly doložit, v knize svatebních smluv z neznámého důvodu nejsou.

Juliana, dcera Václava Klavíra

Juliana byla dcerou Václava Klavíra Volského, který se živil jako varhaník v Týně nad Vltavou. Také v případě Juliany a jejího sňatku je dochována svatební smlouva. K jejímu sepsání došlo 12. srpna roku 1685 a byla uzavřena mezi Julianou a táborským měšťanem Václavem Rudolfem Paušem.²⁸⁴ Václav Rudolf byl synem Jiříka Pauše a stejně jako otec se stal mydlářem.²⁸⁵

V rámci smlouvy se ujednala výše obvěnění, která byla stanovena na 50 kop. Ty měla Juliana obdržet do roka a do dne a zároveň být přijata jako hospodyně do Václavova statku. Na této smlouvě je nejvíce zajímavý její samotný závěr. Smlouvu doplňuje, jako i další z pozdějšího období 17. století, několik podpisů. Jeden z těchto podpisů patří jakémusi Alexandru Klavírovi. Ten smlouvu potvrdil svým podpisem na místě své sestry Juliany. Text

²⁸¹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol 3.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ THIR 1920, s. 163. V knize je ovšem Jan Maximilián jmenován jako František Maximilián, ovšem ve svatební smlouvě s Annou je jméno Jana Maximiliána.

²⁸⁴ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol 4.

²⁸⁵ Mydlář vyráběl mýdla z tuků. JANOTKA 1984, s. 174; THIR 1920, s. 439, 144.

smlouvy obsahuje informaci, která vysvětluje důvod pro to, proč smlouvu podepisuje Julianin bratr – údajně tak činí proto, že se nevěsta neuměla sama podepsat.²⁸⁶

O několik let později, konkrétně roku 1692, vyměnil Václav Rudolf dům č. 19 za dům č. 175, proti čemuž Juliana protestovala, jelikož se s ní o vci dříve nedomluvil. Dům č. 175 jim ovšem zůstal a v roce 1702 se Juliana měla podílet na jeho opravě. Juliana zemřela roku 1724 a dům zdědil její bratr Alexandr Klavír.²⁸⁷

5.1.3 Manželky vdovy

Kateřina Peková z Římku.

Kateřina byla dcerou Jiříka Peka z Římku a vnučkou Martina Helma z Vorlova,²⁸⁸ významného táborského radního. S ní, jakožto zámožnou vdovou, se ženíl Jan Chvatalius. Pro Kateřinu se jednalo v případě sňatku s Chvataliusem²⁸⁹ již minimálně o druhé manželství. Jejím manželem se stal Adam Hradský, který provozoval hostinec.²⁹⁰ Adam Hradský měl v roce 1588 spor s Benjaminem Helmou. Ještě předtím byla Martinem Helmou vychovávaná Kateřina obviněna, právě Benjaminem, z krádeže tří tisíc kop. Oproti tomu Kateřina s podporou žaloby o poctivosti sdělila, že Benjamin kradl, a to v Praze 2. dubna stříbrnou lžici jisté Kateřině Ludvíkové. V roce 1596 byl prodán dům Adamovi Hradskému a jeho manželce Kateřině, jelikož měli na tomto domě od věřitelů Benjaminu Helmy určitou sumu.²⁹¹

Tato práce se zaměřuje na dobu 17. století, a proto v případě Kateřiny je více zkoumán až třetí sňatek s Janem Chvataliusem. Svatební smlouva uzavřeli sice ještě v 16.

²⁸⁶ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 242. sign. DI č. 4, kn. 222, fol. 5.

²⁸⁷ THIR 1920, s. 439.

²⁸⁸ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 137; THIR 1920, s. 154.

²⁸⁹ Ve svatební smlouvě je příjmení skloňováno takto, proto bude toto skloňování použito i v této práci.

²⁹⁰ VYBÍRAL 2004, s. 256; Ohledně rodinných vztahů Kateřiny existují rozporuplné informace. Vybíral s odkazem na historika Karla Thira a svatební smlouvu uvádí, že Kateřina byla dvojnásobnou vdovou po Zikmundovi Pekovi z Římku a Adamu Hradském, zároveň podle něj měla být dcerou táborského radního Martina Helma z Vorlova – VYBÍRAL 2004, s. 255–256; Thir zase Kateřinu označuje za vnučku Martina Helma a zároveň „*O dědictví nastal velký spor, poněvadž proti Benjaminovi vystoupili zeťové Martina Helma, švagři Jindřich Čechačovský na Zátvoře a Zikmund Pek z Římku na místě nebožky manželky Evy z Vorlova a dcery Kateřiny, potom manželky Adama Hradského jinak Komorníka...*“ THIR 1920, s. 154. Ve svatební smlouvě je ovšem psáno: „... a urozeného pana Jiříka Peka z Římku na Kozím Hrádku, jakožto pana otce paní nevěsty...“ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 137; Na základě primárního pramene je v práci jako otec označen Jiří Peka z Římku.

²⁹¹ THIR 1920, s. 155–156.

století, ale manželství přirozeně pokračovalo i do 17. století. Jan Chvatalius pocházel z Kralovic, odkud odešel studovat do Prahy na utrakvistickou akademii, kde roku 1595 složil bakalářskou zkoušku. Následujícího roku získal i magisterský titul. Po dokončení studia odešel do Tábora, kde získal místo rektora partikulární školy.²⁹²

Jak již bylo zmíněno, k sepsání svatební smlouvy mezi Janem Chvataliusem z Kralovic a Kateřinou Pekovou²⁹³ došlo ještě v 16. století, konkrétně v roce 1598, a to za přítomnosti pozvaných osob, mezi kterými byl např. Jiřík Škarvan jinak Šrámek ze strany ženicha, ale i Jiřík Pek z Římku na Kozím Hrádku, tedy nevěstina otce.

Jan Chvatalius, o kterém se ze smluv lze dozvědět, že byl mistrem svobodného umění, si vzal za manželku Kateřinu z Římku. V tomto případě je Kateřina označena již jako vdova po Adamu Hradském. Kateřině se od Jana mělo dostat i obvěnění o dvě stě kopách míšenských. A po roce jí uznal za plnomocnou hospodyní a společnici a pozůstavil dalších sto kop míšenských. Kateřina z Římku také pojala Jana Chvataliusa jakožto svého budoucího manžela, a kromě toho jej přijala do všech statků, které vlastní jakožto hospodáře a společníka. Kromě toho mu také ze svého podílu připsala 300 kop míšenských. Jednalo se tedy pravděpodobně o zámožnou vdovu, která majetek nabyla od předchozího manžela. Na vdovu Kateřinu se po smrti Hradského dostal např. dům č. 62.²⁹⁴ K vepsání svatebních smluv do městských knih a ke svatbě došlo v úterý²⁹⁵ před sv. Kateřinou téhož roku.²⁹⁶

Jan Chvatalius společně se jměním po Hradském přijal povinnost vyplatit čtyři Hradského sirotky. V roce 1614 se pak Chvatalius podruhé oženil.²⁹⁷ Ještě za trvání manželství s Kateřinou získal funkci městského primasa, ve které se udržel skoro patnáct let. Jako primas je uváděn od roku 1602.²⁹⁸

²⁹² VYBÍRAL 2004, s. 252.

²⁹³ Takto je nadepsána svatební smlouva. Kateřině zde není uvedena ani jako dcera Martina Helma z Vorlova, ale ani v případě vdovství, vdova po Adamu Hradském, jak by se v tomto případě očekávalo a jak je to u ostatních vdov. SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 137.

²⁹⁴ THIR 1920, s. 254.

²⁹⁵ 24.11.1958; BLÁHOVÁ 2001, s. 507.

²⁹⁶ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 137.

²⁹⁷ THIR 1920, s. 157.

²⁹⁸ VYBÍRAL 2004, s. 252.

Apolena, vdova po Ondřejovi Cínaři

Apolena byla nejprve manželkou Ondřeje Cínaře, majitele domu č. 4, který roku 1560 koupil za 410 kop od Oldřicha Přehořovského. Ondřej zemřel pravděpodobně kolem roku 1600, jelikož tohoto roku je Apolena psaná již jako vdova, která se ujímá právě zmiňovaného domu č. 4.²⁹⁹

Již následujícího roku se Apolena opět vdala. Ve svatebních knihách je dochovaná svatební smlouva z roku 1601 a to mezi Apolenou, jakožto vdovou po nebožtíkovi Ondřejovi Cínaři, a Janem Nedělkou, synem Martina Nedělky. K sepsání smluv došlo v úterý, přesněji po svátku sv. Petra a Pavla³⁰⁰ a jejich součástí byla i domluva o statku a k jejich sepsání došlo za přítomnosti tábořského primasa Jana Pakosty.

Vdova měla být na základě svatebních smluv do roku obvěněna 300 kopami míšenských. Dále je ve smlouvě zmiňován Apolenin předchozí sňatek s Ondřejem Cínařem, ze kterého získala majetek, „spravedlivost“. V tomto ohledu jsou řešeny vztahy ke spravedlivosti, která je přiznána a měla být i nadále přiznána Apoleně, která Jana Nedělku přijímá jakožto hospodáře a společníka. Tomu by pravděpodobně mělo připadnout i 50 kop míšenských. K zapsání smluv do městských knih došlo až roku 1603.³⁰¹

Ze svatební smlouvy nelze u Apoleny jakožto vdovy vyčíst další informace o rodinných vztazích, protože je již uváděna jako vdova, zatímco u jejího nového manžela Jana informaci o otci ze smlouvy nalézt lze. Otcem Apoleny byl tedy pravděpodobně Martin Vančata z Vratkova. Ten umírá roku 1603 a Jan Nedělka a Adam Pakosta, zeťové Martina Vančaty, zdědili statky v Táboře, Miličíně.³⁰² Zmiňovaný dům č. 4, který Apolena získala po nebožtíkovi manželovi, byl roku 1607 prodán, dle Thira oběma, tedy jak Apolenou, tak Janem, Bartolomějovi Sekerovi Horskému a jeho manželce Lidmile.³⁰³

Apolena krátce poté pravděpodobně umírá, jelikož kolem roku 1610 je Jan Nedělka ženatý s jinou ženou, jakousi Dorotou, vdovou po Šimonovi Chladovi.³⁰⁴

²⁹⁹ THIR 1920, s. 58.

³⁰⁰ 3. červenec 1601; BLÁHOVÁ 2001, s. 568.

³⁰¹ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 143.

³⁰² THIR 1920, s. 536.

³⁰³ Tamtéž, s. 58.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 197.

Johana, vdova po Martinovi Faberovi

Johana byla dcera Matěje Závise a Lidmily³⁰⁵ a vdovou po tábořském měšťanovi Martinu Faberovi, který pocházel z Jindřichova Hradce, živil se jako barvíř pláten³⁰⁶ a vlastnil např. dům č. 6, č. 100 a také dům č. 172, tedy dům Vosočilovský.³⁰⁷ Měli spolu syny Jana Fabera, který se oženil s Kateřinou, dcerou Václava Netolického z Eisenberku, a Martina Matěje Fabera. Johanin první manžel Martin umírá roku 1606.³⁰⁸ Ještě téhož roku v úterý³⁰⁹ po svátku sv. Františka došlo k sepsání svatební smlouvy mezi zmíněnou Johanou a Danielem Valentou.

Daniel Valenta byl syn, v době sepsání svatebních smluv již zesnulého, tábořského měšťana Martina Valenty a Kornélie, kteří spolu měli také dceru Ludmilu.³¹⁰ Později se podílel na chodu městské správy, kdy několikrát zastával funkci obecního staršího, a to v období 1625, 1626, 1634, 1635, a také funkci v radě a to v letech 1627–1629, 1631, 1633, 1636 a 1637.³¹¹ Stejně jako výše zmíněný Daniel Pakosta, Daniel Valenta také patřil k tzv. vůdcům lidu, kteří odmítli ustoupit od své víry a přidat se k víře katolické.³¹² Rodiče Johany, jakožto vdovy, již nejsou ve smlouvě uvedeni. Johana ve smlouvách vystupuje jakožto poctivá paní vdova po měšťanovi Martinu Faberovi.

Daniel si Johanu dle smluv oblíbil a z vůle Pána Boha a přátel ji přijímá za manželku. Zadával jí také všechnu svou spravedlnost, přímo je ve smlouvě napsáno, že k tomuto činu dochází z čisté lásky. To v rámci svatebních smluv, které byly v rámci výzkumu zkoumány a porovnávány, není příliš časté. Naproti tomu Johana také z přímé lásky deklaruje totéž, s tím, že si sobě ještě zastavuje 200 kop míšenských. K vepsání smluv do městských knih došlo v pondělí³¹³ po památce sv. Mikuláše v roce 1609.³¹⁴

³⁰⁵ Tamtéž, s. 435.

³⁰⁶ Pomocí různých živočišných, rostlinných a minerálních látek barvil plátna. JANOTKA 1984, s. 165.

³⁰⁷ THIR 1920, s. 307–308.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 65.

³⁰⁹ 10. 10. 1606; BLÁHOVÁ 2001, s. 515.

³¹⁰ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 171; THIR 1920, s. 641.

³¹¹ KOVÁČOVÁ 2009, s. 13, 48.

³¹² THIR 1920, s. 161.

³¹³ 7. 12. 1609; BLÁHOVÁ 2001, s. 563.

³¹⁴ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 171.

Alžběta Žabková

Alžběta Žabková byla v době, kdy došlo k sepsání svatebních smluv, vdovou po nebožtíkovi Jonášovi Šteklovi, táborském měšťanovi.³¹⁵ Přesto pro představení jejího postavení v této době je nutné doplnit i její původ a dosavadní život. Alžběta, zvaná Žabková, se narodila do rodiny Adama Čápa. Adam byl jejím otcem a Pavel Čáp starším bratrem. Vdala se za Jana Štrussa neboli Pštroša z Mirotína, který pocházel z táborské, roku 1568 nobilitované, rodiny. Není jisté, proč je Alžběta jmenována jako Žabková, Thir jako možný důvod spatřuje dům Žabkovský (č. 20), který byl ve vlastnictví Pštrošů a od něhož odvozovali své jméno. Jako Janova manželka dostala dům č. 19 po své babičce Alžbětě, který později roku 1611 prodala mistru Martinu Tichistesovi Bohdaneckému.³¹⁶ Po Janově smrti se znovu vdala, tentokrát za Jonáše Štekla, jinak Steckeliuse, a proto je někdy psána také jako Alžběta Jonáška.³¹⁷ Ani Štekl nebyl jejím posledním manželem, tím se stal Ambrož Svoboda.³¹⁸ Do tohoto svazku vstupovala Alžběta již jako několikanásobná vdova.

Ke svatebním smlouvám mezi Alžbětou Žabkovou a Ambrožem Svobodou došlo v úterý³¹⁹ po památce sv. Jana Křtitele v roce 1606. Ambrož Svoboda pracoval jako ručníkár³²⁰ a byl měšťanem města Hradiště hory Tábor. V této svatební smlouvě je použito mnoho formulací spojených s láskou. Ambrož pojímal poctivou pannu Alžbětu za manželku právě z přímé lásky. Také u Alžběty nalézáme podobnou formulaci, přesněji: „...*pro tu lásku kterauž k p. Ambrožiovi jakožto budauczýmu manzielovi svéme ma, ...*“³²¹

Obvěnění mělo být opatřeno na základě Ambrožových možností, které byly stanoveny na 100 kop míšenských. Dalo by se tedy předpokládat, že se nejednalo o jeho první sňatek, jelikož v některých smlouvách obvěnění, které věnuje ženich nevěstě, mu je ještě předtím předáno jeho otcem. Po roce měla být přijata do jeho statku jako plnomocná hospodyně. Také bylo stanoveno, co se stane s jeho majetkem v případě úmrtí. V tom případě ho mají získat Alžběta i Ambrožovy děti rovným dílem.

³¹⁵ Tamtéž, fol. 175.

³¹⁶ THIR 1920, s. 142–143.

³¹⁷ Tamtéž, s. 326.

³¹⁸ Tamtéž, s. 142.

³¹⁹ 27. 6. 1606; BLÁHOVÁ 2001, s. 514.

³²⁰ Výrobce ručních zbraní, konkrétně ručnic. JANOTKA 1984, s. 177.

³²¹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 175.

Alžběta se zavázala, že po roce ze svého jmění Ambrožovi věnuje na 200 kop. Úprava majetkových vztahů je ve smlouvě řešena i v případě Alžbětiny smrti. Pokud by zemřela, mají být její statky vydány jejímu manželovi p. Ambrožovi. Jako hospodyně není po roce přijímána pouze Alžběta, ale v této smlouvě i ona sama přijímá svého budoucího manžela jako budoucího mocného a plného hospodáře. Zároveň za účelem moci kšaftovat si ze svého majetku pro sebe samotnou zanechává 300 kop míšenských.

Svatební smlouvy jsou v textu také označeny jako přátelské porovnání, které proběhlo za přítomnosti několika osob, povětšinou osob z vedení města. Do knih byly tyto smlouvy vloženy v pátek³²² po sv. Kiliánu v roce 1610.³²³

Manželství ale pravděpodobně nebylo ideální, i přes všechnu ve smlouvě vyjádřenou lásku, která, jak už bylo řečeno, se neobjevuje ve všech smlouvách. V roce 1608 totiž Alžběta nechtěla Ambrože pustit domů, když se jednoho večera vracel z cvočkařské dílny, veřtatu. Ambrož vypověděl, že k němu přiběhl Pavel Čáp, který ho strkal a snažil se ho od domu odehnat, jelikož tam nic Ambrožovo nebylo. Proti tomu svědčil Pavel Čáp, podle kterého měl Ambrož u sebe velký železný šroub, kterým ho chtěl bít. Zároveň vypověděl, že Alžběta se od Ambrože odstěhovala do svého domu, jelikož byl její manžel velmi přísný. Jiný spor vyvstal již rok před tímto, kdy mělo dojít ke smíření, což Alžběta odmítala. Z toho důvodu mělo být Ambrožovi doporučeno vládnout jakožto mocný hospodář. Dalším svědkem byl řezník Augustin Rosa, který byl přítomný během toho, kdy Ambrož chtěl Alžbětu udeřit jakýmsi klíčem od svěráku. Rosa se dle svého svědectví snažil bití zabránit a doporučil mu, ať ji radši vyšlehá metlou.³²⁴

Ještě roku 1615 kupuje Alžběta od Jana Chvátala dům č. 110, 111, 112 (podle josefinského číslování dům č. 47) za 460 kop. Alžběta Žabková zemřela o 3 roky později roku 1618.³²⁵

³²² 9. 7. 1610; BLÁHOVÁ 2001, s. 546.

³²³ SOkA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 175.

³²⁴ THIR 1920, s. 143.

³²⁵ Tamtéž, s. 326.

Juliana Poznanská

Juliana Poznanská byla manželkou Jana Poznanského. Do sňatku s ním ovšem vstupovala již jako vdova. Thir uvádí, že byla vdovou po Šurtovi, tedy pravděpodobně po bednáři³²⁶ Jiříku Šubartovi, kterému se mělo zkráceně říkat právě Šurt. Ten roku 1595 sjednotil tři domy v jeden jediný (dnes č. 340). Jiřík se dokonce kvůli od pánů nepovolené dřevěné přestavbě dostal do vězení.³²⁷ Právě se Šurtou, svým prvním manželem, měla syna Jana Šubarta.³²⁸

Jana Poznanského si vzala za muže roku 1601. Jan byl konvářem,³²⁹ a kromě toho působil také v městské samosprávě. Dvakrát, v letech 1627 a 1630–1633, zastával pozici radního. Na pozici staršího obecního potom působil v letech 1626, 1628–1629 a 1634–1635, k tomu ještě třikrát jako volenec,³³⁰ konkrétně v letech 1626, 1630 a 1635.³³¹ Byl pravděpodobně třikrát ženatý, Juliana byla jeho první manželkou, druhou manželkou byla Dorota³³² a poslední Kateřina, vdova po Melicharu Filipovi z Landshutu, viz výše.

Svatební smlouvu s Janem Poznanským se v rámci bádání nepodařilo dohledat. V knihách svatebních smluv ale nechali založit vysvědčení o zplození dětí.³³³ Toto vysvědčení bylo do knih vloženo na základě žádosti Jana Poznanského z 17. března roku 1623. Na základě této smlouvy lze konstatovat, že Jan a Juliana spolu měli dva potomky, konkrétně dva syny Jiříka a Václava. Tato smlouva měla, jak jim, tak jejich synům, zajistit doklad o tom, že ke zplození a narození došlo v rámci stavu manželského. K vystavení této listiny došlo na základě žádosti a potvrzení od vybraných věrohodných svědků.³³⁴ Jednalo se o poměrně klíčový dokument, jelikož pověst a počestnost byla v tomto období velmi důležitá.

³²⁶ Zhotovoval dřevěné sudy a nádoby. JANOTKA 1984, s. 165.

³²⁷ THIR 1920, s. 795–796.

³²⁸ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244. sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 323.

³²⁹ Konvář zhotovoval nádobí, a to zejména konvice, ale dále také pohár, flašky, mísy, talíře. Mimo to vyráběli také kostelní křtitelnice, nástěnné ozdoby, lustry, pečetidla apod. JANOTKA 1984, s.160.

³³⁰ Volič, volitel. *Elektronický slovník staré češtiny* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka 2006– [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz>

³³¹ ĎURČANSKÝ 2013, s. 44.

³³² SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 219.

³³³ Tamtéž, fol. 226.

³³⁴ Tamtéž.

Ohledně Julianiny situace, např. majetkové, vypovídá kšaft, který sepsala v červnu roku 1618, konkrétně na den sv. Medarda. Lze se z něj dozvědět, že měla syna Jana z prvního manželství. V samotném kšaftu je označován jako „*syn po prvnějším manželci mém pozůstalém*.“³³⁵ Po její smrti je v dalších zápisech označován již jako Jan Šubart. Právě tomuto synovi odkázala po polovině zahrady, stodoly, pole a dvora za Novou Bránou. Kromě toho také dům. Dále je vyjmenováno několik věcí, které patřily do ženské výbavy jako např. ručníky, ubrusy a prostěradla, ale i různé nádoby. Kromě nemovitého majetku odkázala svému synovi i jeden tisíc kop míšenských pro jeho potřebu, ale např. na úrok. V případě, že by zemřel před dovršením dospělosti, měl tento majetek přejít na jeho bratry. Tyto bratry, Julianiny syny, měla již s Janem Poznanským. Tomu ve své poslední vůli odkazuje druhou půlku svého nemovitého majetku, který Juliana odkázala svému synovi Janovi. V rámci svého kšaftu nemyslela ale pouze na svou rodinu, ale i na záduší, kterému odkázala 15 kop míšenských. Na konci kšaftu také určila pro své sirotky otcovské poručíky, a to Jana Senožatského a Joachyma Nedělku. Po Julianině smrti došlo k jejich vyhlášení a to 27. srpna 1618.³³⁶

Anežka, manželka Václava Mečíře

V městských knihách se v případě Anežky dochoval kšaft, který byl sepsán roku 1596.³³⁷ Více toho o Anežce bohužel není, alespoň pro období 17. století, známo.³³⁸

Ve výše zmiňovaném kšaftu odkazovala statek, který se nacházel pod Jordánem, a společně s ním i vše, co by bylo ve statku nalezeno, svému manželovi Václavovi Mečířovi. Ten je v testamentu označován jako její věrný a poctivý manžel. V závěti nejsou zmiňovány žádné její děti, tedy lze předpokládat, že žádné neměla, nebo zemřely v mladém věku.³³⁹ Její manžel Václav je ovšem uváděn jako otec Alžběty, rozené Mečířové. Dcerou Anežky být ale mohla, jelikož je kolem roku 1617 uváděna jako třetí manželka Václava Protivínského a zároveň jako vdova po Janu Kolářovi, se kterým měla syna Jana Trochopaeuse. Po smrti

³³⁵ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244, sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 323.

³³⁶ Tamtéž, fol. 323–324.

³³⁷ Tamtéž, fol. 295–296.

³³⁸ V knize *Staré domy* se jako manželka řezníka Václava Mečíře objevuje jistá Anna. Václav měl být její manžel. Václav měl být v tomto případě Annin druhý manžel, prvním manželem měl být Jan Roubík. Toto tvrzení by platilo a pro Anežku, pokud budeme brát v potaz, že určitou částku pro budoucí kšaftování si zanechávaly vdovy, které již oplývaly určitými právy a majetkem. THIR 1920, s. 641.

³³⁹ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244, sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 295.

Protivínského se vdala znovu, tentokrát za perkmistra³⁴⁰ Ratibořských hor Pionkotského a stala se Alžbětou Pionkotskou z Bialostok.³⁴¹ Zmínka o ní v kšaftu ale není.

Dále je v testamentu zmíněna suma 100 kop, kterých sobě zanechala pro kšaftování, pravděpodobně během sepisování svatební smlouvy, jak tomu bylo i v dalších svatebních smlouvách. Z této částky se Anežka rozhodla zanechat 20 kop své neteři Kateřině, dceři Anežčina bratra Václava Šlahouna, který žil v Benešově. Dalších 30 kop přišlo do rukou Anežčina manžela Václava. Těchto 30 kop mělo být pravděpodobně také předáno Kateřině, ale až v momentě dosažení dospělosti.³⁴² Část věnovala také táborskému záduší a to konkrétně 5 kop.³⁴³

K vyhlášení kšaftu došlo na základě žádosti Václava Mečíře 13. srpna 1620. Pozůstalý manžel také povolil k vydání částky záduší, kterému bylo nakonec vydáno 10 kop. Jelikož ani po stanovené době nebylo vůči závěti vzneseno námitek, byly spravedlnosti vyplaceny v testamentu jmenovaným osobám.³⁴⁴

5.1.4 Měšťanky vdané do jiného města

Alžběta, dcera Jana Činana

Alžběta byla dcerou Jana Činana, který byl měšťanem města Tábora. Z roku 1601 je v městských knihách dochována svatební smlouva mezi Janem Protivínským a dcerou Jana Činana, tedy Alžbětou. Jan Protivínský byl synem Tomáše Protivínského, měšťana města Vodňan. Smlouvy byly sepsány v úterý³⁴⁵ po památce sv. Lukáše, a to za přítomnosti táborských radních. Můžeme jmenovat např. primase Jana Pakostu nebo purkmistra Václava Protivínského. Alžběta je zde zastupována právě svým otcem Janem.

Co se týče otázky majetku, je popisován v souvislosti s Janem a jeho otcem Tomášem, který Janovi věnuje pole nebo grunt. Dále v této svatební smlouvě zmiňují koupě domu ve

³⁴⁰ Perkmistr byl buď nejvyšším úředníkem, který spravoval záležitosti dolu nebo úředníkem spravující určitý viničný obvod. Perkmistr. *Elektronický slovník staré češtiny* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka 2006– [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz>

³⁴¹ THIR 1920, s. 394-395.

³⁴² Text není dostatečně čitelný, proto nelze toto tvrzení dostatečně potvrdit. SOKA Tábor, AMT, inv. č. 244, sign. DI č. 3, kn. 224, fol. 295.

³⁴³ Tamtéž.

³⁴⁴ Tamtéž, fol. 296.

³⁴⁵ 23. 10. 1601; BLÁHOVÁ 2001, s. 569.

Vodňanech, k čemuž se zavázal ženichův otec Tomáš ve prospěch svého syna. Právě do Vodňan měla být přivedena i Alžběta, jakožto Janova manželka. Ta měla přijmout roli plné a mocné hospodyně, navíc od svého otce dostala jakožto poctivá a poslušná dcera 50 kop míšenských. K zapsání svatební smlouvy do městských knih dochází ještě téhož roku, a to v pátek³⁴⁶ po svátku sv. Mikuláše.³⁴⁷

5.1.5 Žena v hospodářství

Dorota Jínová Pacovská

Jednou ze zajímavých žen spojených s Tábořem je služebná Zuzany Černínové z Chudenic. Jedná se o Dorotu Jínovou Pacovskou,³⁴⁸ která se narodila v Pacově. V Soupisu víry z roku 1651 ji evidují jako 55letou hořejší vdovu. Podle záznamů byla nekatolického vyznání, přesto u ní komise shledala naději na přestup ke katolictví.³⁴⁹ Dorota působila ve službách Zuzany jako šafářka³⁵⁰ a pohybovala se nejen v Pacově, ale i v Táboře, kde Zuzana vlastnila dva domy, dům č. 11 a č. 15.³⁵¹

Informace o Dorotě pochází z korespondence vyměněné mezi ní a Zuzanou z Chudenic. Dopisy Zuzany jsou uspořádány do publikace od Františka Dvorského.³⁵² Co se týče Dorotiniých dopisů, dochovalo se jich 72 a některé vyšly i v *Českém lidu*.³⁵³ Dopisy z Táboře byly psány v letech 1645 a 1646 a společně s dopisy z Radenína jich bylo dochováno 62.³⁵⁴

Co se týče její rodiny, v korespondenci zmiňuje svého syna Pavla. V dopisu z 10. července 1645 sdílí se Zuzanou Černínovou své trápení, jaký je její syn lenoch a že mu

³⁴⁶ 7. 12. 1601, Tamtéž.

³⁴⁷ SOKA Tábor, AMT, inv. č. 241. sign. DI č. 4, kn. 221, fol. 138.

³⁴⁸ Ačkoliv se pravděpodobně nejedná o tábořskou měšťanku, je zde zmíněna, jelikož se jedná o důležitou osobnost.

³⁴⁹ KOKOŠKOVÁ 2017, s. 420.

³⁵⁰ Řídila práci panské čeledi. JANOTKA 1984, s. 179.

³⁵¹ THIR 1920, s. 98.

³⁵² ČERNÍNOVÁ Z HARASOVA, Zuzana a František DVORSKÝ. *Dopisy české šlechtičny z polovice 17. století*. Praha: Ed. Valečka, 1886.

³⁵³ *Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1892-1932. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:aa71ce11-4611-11e1-8d1f-005056a60003>

³⁵⁴ TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic*. In: *Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1906, XV. ISSN 0009-0794, s. 4. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b4ce41b3-4611-11e1-8339-001143e3f55c>

několikrát dala karabáčem.³⁵⁵ Ze stejného dopisu lze zjistit její další rodinné vztahy, konkrétně se strýcem z matčiny strany, kterým byl Jan Kulhavý.³⁵⁶

V dopisech je také zmiňována válečná situace³⁵⁷ a chování vojáků, které nebylo ideální. V dopisu z 15. července 1645 popisuje, že vojáci svým chováním poničili zahrádky, na jejich zahradě v Radeníně zničili cibuli a mrkev.³⁵⁸ Lze se ale také dozvědět, že vojáci kradli.³⁵⁹ Součástí korespondence je ale hlavně informace o stavu hospodářství. Informuje v nich svou paní např. o odevzdání ječmene na kroupy,³⁶⁰ o odeslání sýra do Prahy nebo odevzdání sudu bílého piva, ale i o ostatních šafářkách a čeledi, na které si v dopise z 31. března 1645 stěžuje.³⁶¹

³⁵⁵ Bič. In: *Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka. © 2006–2020. Verze dat 1.1.15 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz>

³⁵⁶ TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic. Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1908, XVII, s. 100. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b6f17047-4611-11e1-1729-001143e3f55c>

³⁵⁷ Na konci ledna roku 1645 došlo do vpádu Švédů, kteří pod vedením generála Torstensonova táhli na Sedlčany. Táborem prošla císařská vojska, která 6. března v bitvě u Jankova prohrála; ŠMEJKAL 2006, s. 44.

³⁵⁸ TISCHER 1908, s. 136.

³⁵⁹ TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic. Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1907, XVI, s. 141. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b63af1aa-4611-11e1-1586-001143e3f55c>

³⁶⁰ TISCHER 1906, s. 389.

³⁶¹ Tamtéž, s. 75–76.

Závěr

Tato práce se zabývala městem Tábořem a předmětem zkoumání bylo postavení tábořských měšťanek. Tedy jakou pozici zastávaly měšťanky v rámci města a společnosti, zda měly nějaká práva. V rámci práce došlo k přiblížení postavení raněnovověkých měšťanek na základě výzkumu Michaely Hrubé, která své poznatky publikovala v knize *Zvonění na sv. Alžbětu*, a také na základě Koldínových práv, mimo to také k nastínění dějin Tábořa a událostí, které probíhaly během 17. století, a tedy za života měšťanek, které se staly hlavním bodem zájmu. Popisu se dočkala i situace husitských žen, která je následně dána do souvislosti se situací raněnovověkých žen. Na základě zkoumaných pramenů a literatury bylo vybráno několik měšťanek, u kterých zmíněné zdroje dovolovaly zrekonstruovat a popsat alespoň část jejich života. Tyto krátké biografie dopomohly k zodpovězení několika výzkumných otázek. Důležité je zmínit, že pro druhou polovinu 17. století se v archivech nedochovalo příliš mnoho pramenů, respektive z tohoto období nejsou v knihách zařazeny svatební smlouvy apod., a proto se zjištěné skutečnosti vztahují spíše k první polovině 17. století.

Pro tuto bakalářskou práci bylo stanoveno několik výzkumných otázek. První a druhá výzkumná otázka spolu poměrně úzce souvisí a ptají se „Jaké bylo postavení žen v Táboře v 17. století?“ a „V jakém kontextu jsou nejčastěji zmiňovány?“ Jelikož byly v rámci výzkumu zkoumány pouze určité typy pramenů, nelze toto tvrzení aplikovat na raněnovověký Táboř obecně. Měšťanky se v pramenech objevovaly jako budoucí manželky, jako dcery svých otců či jako vdovy nebo matky. Na základě provedeného výzkumu lze konstatovat, že postavení měšťanek odpovídalo tehdejšímu diskurzu. Měšťanky, které vstupovaly do prvního manželství, byly zastupovány svými otci, ve výjimečném případě matkou. Opět zde lze vidět ženu v pozici závislé na muži. V několika případech se stalo, že otec dceři ke svatbě věnoval určitý obnos, který si většinou vyhradily pro budoucí kšaftování. Vždy také došlo k obvěnění nevěsty ze strany ženicha a ve smlouvě bylo také často ošetřeno případné úmrtí manžela. Pokud došlo ve smlouvě ke zmínění tohoto problému, nevěstě se dostalo práva na toto obvěnění i v případě smrti jejího budoucího manžela proto, aby byla žena určitým způsobem zajištěná. Na základě svatebních smluv je ovšem patrné, že větší svobody nabyly měšťanky až jako vdovy. Ty při uzavírání svatebních

smluv vystupovaly samy za sebe. Zároveň vdovy po smrti svého předešlého manžela nabyly jeho majetek, který je určitým způsobem zabezpečil a nakládaly s ním i v rámci svatebních smluv, např. odložily určitou sumu do budoucna pro kšaftování a také obvěňovaly své budoucí manžely. V případě vzniku takového páru tedy nebyl muž jediný, který disponoval majetkem. Právě majetek, který žena nabyla zejména v souvislosti s manželovou smrtí, poskytoval měšťankám určitou míru svobody. Koneckonců ke sňatkům měšťanek s mladšími muži docházelo. Ovšem stejně tak docházelo ke sňatkům starších mužů s mladými ženami, jak je možné zjistit ze Soupisu poddaných podle víry z roku 1651. Na základě tohoto soupisu také lze doložit, že i ženy vystupovaly jako hospodářky, a tedy vedly domácnost. Z tohoto období je známo 39 žen, které právě tuto pozici zastávaly. Jednalo se samozřejmě pouze o zlomek domácností, ale i přesto se jedná o nezanedbatelný počet. Přestože v sepisování kšaftů převažovali muži, je nutné vzít v potaz, že nároky na majetek byly v některých případech řešeny právě i ve svatebních smlouvách. Pokud se jedná o sepisování testamentů ženou, tak mezi těmito kšafty převažovaly jako autorky primárně vdovy, ale hojně zastoupené byly i měšťanky manželky. Díky kšaftům získávaly ženy od svých manželů majetek, ale mohly ho získat např. i od svých matek. Minimálně v jednom případě to byla právě žena, které její matka odkázala nemovitost a synovi pouze určitou peněžní hotovost. V tomto případě bylo právě dceřinou povinností vypořádat zbytek odkázaných částek a odevzdat je těm, kterým je její matka odkázala. Co se týče rekatolizace a jejího vlivu na ženy, nebyl zde nalezen žádný významný jev, což mohlo být způsobeno i nedostatkem pramenů z druhé poloviny 17. století. Vliv pobožnosti a náboženství je patrný jak ve svatebních smlouvách, tak v testamentech, kde se účastníci často odvolávají na Boha. Toto odvolání se vyskytovalo zejména v případě prosby o zachování mezi živými, či děkování za majetek. Po roce 1619 se vyskytuje v testamentech i formulace, ve které měšťan odevzdával svou duši svému stvořiteli. Patrná je zde tedy jistá změna myšlení, jelikož právě duše a víra se dostávají do popředí a v testamentech není řešena pouze majetková situace. Několik žen také v rámci svého kšaftu určitou sumu peněz odkázalo táborskému záduší, jedna i augustiniánským bratřím. Soupis poddaných dle víry dokládá v roce 1651 v Táboře již jen jednu ženu, která nebyla katoličkou.

V neposlední řadě je na místě zodpovědět i otázku „Mohlo být postavení žen v Táboře ovlivněno fenoménem husitství?“. Na těchto příkladech je možné spatřit určitý rozdíl mezi

husitskou a barokní ženou. Ve středověku a stejně tak i v novověku v případě žen existují tři životní fáze, tedy panenství, manželství a vdovství. Od barokní ženy se stejně jako od husitské očekávala věrnost Bohu. Měla se také stát matkou a jejím hlavním úkolem a posláním byla péče o rodinu a domácnost, přesto se husitské ženy vydávaly na poutě na hory a opouštěly tak zázemí rodinného života. Rozdíl lze také vidět v tom, že husitské ženě byl umožněn i jakýsi aktivní vstup do společenského dění. Husitské ženy určitým způsobem zasahovaly i do politických událostí, jak je možné vidět na jejich vystoupení na pražské radnici v roce 1421, přičemž se tohoto vystoupení měly účastnit jak panny, manželky tak i vdovy. Na druhé straně ženu s určitými právy spatřujeme až v období vdovství. Existují i doklady o tom, že se ženy účastnily i husitských bitev. V případě tábořských žen se v rámci výzkumu neobjevila žádná informace, že by takto společensky vystupovaly, ani v odborné literatuře popisující život barokních žen nelze nabýt dojmu, že by některé prosté ženy oplývaly takovými právy. Samozřejmě u šlechticů najdeme ženy, které se politicky angažovaly. Zajímavé také je, že se husitským ženám dostávalo stejného vzdělání jako chlapcům. Byly tedy vyučovány v češtině a získaly i znalost Bible. V předbělohorském i pobělohorském období měly dívky určitou možnost navštěvovat jistý typ škol, ovšem to, co se potřebovaly naučit, byly schopné zvládnout v zázemí domu rodiny. Cílem bylo, aby se dívka zvládla postarat o kuchyni, šatstvo a aby uměla i určité ruční práce. Přesto existují ženy, které byly schopné zvládat psát i náročnější korespondenci, např. zmíněná Dorota Jínová Pacovská. Nutné je ovšem podotknout, že jak v případě husitů, tak v případě snoubenců doby barokní byl pro vstup do manželství nutný souhlas rodičů. To lze v raněnovověkých svatebních smlouvách vyčíst zejména v případě panen, které jejich otec opravňuje ke vstupu do manželství. Ženy během husitství, nebo alespoň v jeho určité fázi, získaly určité možnosti a svobody, ovšem v pramenech pocházejících z Tábora ze 17. století nebylo v rámci tohoto výzkumu nic podobného nalezeno. Nelze ovšem popřít, že mimo doložené prameny, a hlavně ve společenské mentalitě, nezůstal žádný určitý přístup a pohled na ženy, které mohly jejich životy ovlivňovat a třeba i „ulehčovat“.

Seznam použitých informačních zdrojů

Prameny

Prameny nevydané

Státní okresní archiv v Táboře

Fond Archiv města Tábor. Kniha svatebních smluv 1561-1664, kn. 221.

Fond Archiv města Tábor. Kniha svatebních smluv 1673-1822, kn. 222.

Fond Archiv města Tábor. Kniha kšaftů 1559-1670, kn. 224.

Fond Archiv města Tábor. Kniha kšaftů 1728-1797, kn. 225.

Národní archiv Praha

Fond Stará manipulace.

Státní oblastní archiv v Třeboni

Fond Řád augustiniánů Tábor.

Prameny vydané

ČELAKOVSKÝ, Jaromír a Gustav FRIDRICH, ed. *Codex iuris municipalis regni Bohemiae III, privilegia královských měst venkovských z let 1420–1526*. [online]. Praha 1948. [cit. 2024-03-13] Dostupné také z: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=12&bookid=119>

ČERNÍNOVÁ Z HARASOVA, Zuzana a František DVORSKÝ. *Dopisy české šlechtičny z polovice 17. století*. Praha: Ed. Valečka, 1886.

EMLER, Josef, ed. *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim. Liber quintus. Annus 1390*. [online]. Praha 1865. [cit. 2023-11-30] Dostupné také z: <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=14&bookid=1130&page=0>

JIREČEK, Josef, ed. *Pavel Kristián z Koldína, Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich sumou*. Praha 1876.

KOKOŠKOVÁ, Zdeňka, Helena SEDLÁČKOVÁ a Magda ZAHRADNÍKOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Bechyňsko*. Praha: Státní ústřední archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-064-8.

POPEL Z LOBKOWICZ, Zdeněk Vojtěch a Polyxena Z PERNŠTEJNA, MAREK, Pavel, ed. *Svědectví o ztrátě starého světa: manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. *Prameny k českým dějinám 16.-18. století*. ISBN 80-7040-804-9.

RATAJOVÁ, Jana a Lucie STORCHOVÁ, ed. *Nádoby mdlé, hlavy nemající?: diskursy panenství a vdovství v české literatuře raného novověku*. Praha: Scriptorium, 2008. ISBN 978-80-86197-95-1.

STRAKA, Josef. *Z Tábořské knihy černé*. V Táboře: Spořitelna města Tábora, 1937.

ŠTÍTNÝ ZE ŠTÍTNÉHO, Tomáš. *Knížky o hře šachové a jiné*. Praha: Městská knihovna v Praze, 2018. *Stará česká literatura*. ISBN 978-80-7602-155-6.

VAVŘINEC. *Husitská kronika: Píseň o vítězství u Domažlic*. Přeložil Jan Blahoslav ČAPEK, přeložil František HEŘMANSKÝ. Praha: Svoboda, 1979. *Členská knihovna (Svoboda)*.

Z LIŠOVÁ, Alžběta Lidmila a RATAJOVÁ, Jana, ed. *Rodinné paměti*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2002. ISBN 80-86197-37-9.

Z ROŽMBERKA, Perchta, PORÁK, Jaroslav a Anna SKÝBOVÁ, ed. *Listy bílé paní rožmberské*. Praha: Panorama, 1985.

Sekundární literatura

BASTL, Ondřej a Jacques LE GOFF. *Středověký člověk a jeho svět*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-274-8.

BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-024-1.

BŮŽEK, Václav, Pavel KRÁL, ed. *Člověk českého raného novověku*. Praha: Argo, 2007. *Každodenní život*. ISBN 978-80-7203-694-3.

- CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. Praha: Sokolice, 1915.
- Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě. Praha: V. Šimáček, 1892-1932. ISSN 0009-0794. [cit. 2024-03-08]. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:aa71ce11-4611-11e1-8d1f-005056a60003>
- DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana, Martin HOLÝ, Tomáš STERNECK, et al. *Děti a dětství: od středověku na práh osvícenství*. Praha: NLN, s.r.o., ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR, 2019. ISBN 978-80-7286-333-4.
- DÜLMEN, Richard van. *Bezectní lidé: o katech, děvkách a mlynářích: nepočestnost a sociální izolace v raném novověku*. Praha: Dokořán, 2003. Bod (Dokořán). ISBN 80-86569-43-8.
- ĎURČANSKÝ, Marek. *Česká města a jejich správa za třicetileté války: zemský a lokální kontext*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2255-2.
- FASORA, Lukáš; NOVOTNÝ, Miroslav; ŠEBEK, Jaroslav; VANDROVCOVÁ, Jitka; VANDROVCOVÁ, Lenka et al. *Tábor. III., Moderní doba 1781-1989*. Praha: NLN, 2023. ISBN 978-80-7422-743-1.
- FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999. ISBN 80-86182-91-6.
- GROLLOVÁ, Jana a Daniela RYWIKOVÁ. *Militia est vita hominis: sedm smrtelných hříchů a sedm skutků milosrdenství v literárních a vizuálních pramenech českého středověku*. České Budějovice: Veduta, 2013. ISBN 978-80-86829-85-2.
- GRULICH, Josef; MATLAS, Pavel. *Hmotná kultura a projevy mentality venkovské společnosti (Jižní Čechy, 17.-18. století)*. In: *Český lid: časopis pro etnologická studia: journal of ethnological studies*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2009, 96(1). ISSN 0009-0794.
- GRULICH, Josef. *Migrace jihočeského obyvatelstva v období před Třicetiletou válkou a po jejím ukončení*. In: *Historická demografie*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1998, 22(). Dostupné také z:

<https://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:39f61fd3-4b25-11e1-2755-001143e3f55c>

GRULICH, Josef. *Populační vývoj a životní cyklus venkovského obyvatelstva na jihu Čech v 16. až 18. století*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008. Monographia historica. ISBN 978-80-7394-091-1.

GRULICH, Josef. *Slavnostní okamžiky" - svatební a křestní obřad v období raného novověku. (Závěry tridentského koncilu a pražské synody ve světle jihočeských matričních zápisů z 2. poloviny 17. století)*. In: *Historická demografie*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 2000. ISSN 0323-0937.

GRULICH, Josef. *Struktura jihočeských vesnických a městských domácností v 16. a 17. století*. In: *Historický obzor: časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*. 2018. Praha: Vydavatelství Neptun DeskTopPublishing, 2018. ISSN 1210-6097.

HEJNA, Antonín. *Tábor*. Praha 5: Polygrafia 2, 1964.

HORSKÁ, Pavla. *K ekonomické aktivitě žen na přelomu 19. a 20. století*. In: *Československý časopis historický*. Praha: Academia, 1983, 31. ISSN 0045-6187. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/knav/uuid/uuid:ca8c8f42-42c7-11e1-1872-001143e3f55c>

HRDLIČKA, Josef. *Žena v pramenech osobní povahy v 17. století*. In: LENGYELOVÁ, Tünde, ed. *Žena a právo: právne a spoločenské postavenie žien v minulosti*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2004. ISBN 80-88880-59-9.

HRUBÁ, Michaela. *"Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle": pozůstalostní praxe a agenda královských měst severozápadních Čech v předbělohorské době*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2002. ISBN 80-7044-440-1. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4206df40-55aa-11eb-9496-005056827e52>

HRUBÁ, Michaela. *Zvonění na sv. Alžbětu: odraz norem a sociální praxe v životních strategiích měšťanek na prahu raného novověku*. Praha: Argo, 2011. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0439-4.

JANÁČEK, Josef. *Ženy české renesance*. Praha: Brána, 1996. ISBN 80-85946-25-4.

JANOTKA, Miroslav a Karel LINHART. *Zapomenutá řemesla: vyprávění o lidech a věcech*. Praha: Svoboda, 1984. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:29f8a3c0-fb6b-11e3-89c6-005056827e51>

KEJŘ, Jiří. *O manželském právu husitů*. In: *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Právnícká jednota, 1953, 92(1-2). ISSN 0231-6625. Dostupné také z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:de2ae7f3-4eb0-11e1-1119-001143e3f55c>.

KEJŘ, Jiří a Jiří PLOYHAR. *Husité*. Praha: Panorama, 1984.

KLASSEN, John Martin. *Women and Religious Reform in Late Medieval Bohemia*. Toronto: Centre for Reformation and Renaissance Studies, 1981.

KOPIČKOVÁ, Božena. *Žena a rodina v husitství*. In: *Husitský Tábor: sborník Husitského muzea*. Tábor: Husitské muzeum, 1999(12). ISSN 0231-6080.

KRÁL, Pavel. *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2002. Monographia historica. ISBN 80-7040-463-9.

LENDEROVÁ, Milena, ed. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Vyd.1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie. ISBN 978-80-7106-988-1.

MALÝ, Tomáš. *Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací: (brněnští měšťané a proměny laické zbožnosti v 17. a 18. století)*. Brno: Matice moravská, 2009. Knižnice Matice moravské. ISBN 978-80-86488-60-8.

OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: 1893. sv. 7. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:b9718a50-e6e6-11e4-a794-5ef3fc9bb22f>

PROFOUS, Antonín; ŠMILAUER, Vladimír; SVOBODA, Jan. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, pův. význam a změny*. [online]. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. [cit. 2023-11-28]. Dostupné také z: <https://mjc.ujc.cas.cz/search.php?where=strana&svazek=IV&heslo=0310&useregexp=no>

STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: Vilímek, 1940. Dostupné také z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:68af833b-47fb-4045-aedf-6c36bfbb68fb>

ŠIMEK, Eduard, ed. *Dokumentace a prezentace dějin české mince a měny grošové doby v našich muzeích: sborník příspěvků ze semináře numismatiků - Pardubice, 22.-23. října 1998*. Pardubice: Východočeské muzeum, 2002. ISBN 80-86046-55-9.

ŠMAHEL, František. *Dějiny Tábora. 1.díl 2.svazek, 1422-1452*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1990. ISBN 80-7016-015-2.

ŠMAHEL, František, Miloš DRDA, František JANDA a Jiří BUMERL. *Tábor*. Praha: NLN, 2020. Dějiny českých, moravských a slezských měst. ISBN 978-80-7422-741-7.

ŠMAHEL, František, Miloš DRDA, Rudolf KRAJÍC, Jan MÁCA, Miroslav RICHTER a Rudolf TECL. *Dějiny Tábora. I.díl, 1.svazek, Do roku 1421*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1988.

TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic*. In: *Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1906, XV. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b4ce41b3-4611-11e1-8339-001143e3f55c>

TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic*. *Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1907, XVI. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b63af1aa-4611-11e1-1586-001143e3f55c>

TISCHER, František. *Dorota Jínová Pacovská. Dopisy jihočeské ženy z lidu Zuzaně Černínové z Chudenic*. *Český lid: sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě*. Praha: V. Šimáček, 1908, XVII. ISSN 0009-0794. Dostupné také z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b6f17047-4611-11e1-1729-001143e3f55c>

THIR, Karel. *Hradiště hory Tábor jako pevnost v minulosti*. Tábor: Tiskárna Petra Franka, 1895.

THIR, Karel. *Staré domy a rodiny tábořské: na památku založení města před pěti sty léty, Díl 1.* Tábor: Spořitelna města Tábora, 1920. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:36ea5f70-558f-11e2-a66b-005056827e52>

THIR, Karel. *Staré domy a rodiny tábořské: na památku založení města před pěti sty léty, Díl 2.* Tábor: Spořitelna města Tábora, 1920. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:583e81c0-226c-11e2-8579-005056827e52>

VLČEK, Pavel; FOLTÝN, Dušan; SOMMER, Petr. *Encyklopedie českých klášterů.* Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6.

VYBÍRAL, Zdeněk. *Mocenské elity v Tábořské obci doby předbělohorské.* Prosopografická studie k Táboru raného novověku I. In: *Tábořský archiv: sborník Okresního archivu v Táboře.* Tábor: [Okresní archiv v Táboře], 1999, 9. ISSN 0862-2892.

VYBÍRAL, Zdeněk. *Představitel městské elity – tvůrce dějin svého města: Život královského města Tábora na počátku 17. století v zrcadle osudů primase Jana Chvatalia.* In: FEJTOVÁ, Olga, ed., LEDVINKA, Václav, ed. a PEŠEK, Jiří, ed. *Pražské městské elity středověku a raného novověku: jejich proměny, zázemí a kulturní profil: sborník příspěvků z 21. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve dnech 1. a 2. října 2002 v Clam-Gallasově paláci v Praze.* Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2004.

VYBÍRAL, Zdeněk. *Tábor 600 let.* Tábor: Husitské muzeum v Táboře, 2020. ISBN 978-80-87516-63-8.

VYBÍRAL, Zdeněk a Jakub SMRČKA. *Tábor: o městě-pevnosti.* Tábor: město Tábor, 2020. ISBN 978-80-907746-0-5.

Internetové zdroje

Elektronický slovník staré češtiny [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka 2006– [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz>

Povolání podruh? In: PECHÁČEK, Jan. *Odkud jsme* [online]. c2015 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.odkudjsme.cz/blog/povolani-podruh/>

Slovník spisovného jazyka českého [online]. 2011 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=pastorn%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla>

Státní oblastní archiv Třeboň. *DigiArchiv* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Uvod>

Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka. © 2006–2020. Verze dat 1.1.15 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz>

Kvalifikační práce

JIŘINCOVÁ, Barbora. *Ženy v rekatolizaci českých zemí*. Praha, 2019. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost. Vedoucí práce Vlnas, Vít.

KOVÁČOVÁ, Lucie. *Táborská městská samospráva a cechy v první polovině 17. století* [online]. Brno, 2009 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/in1it/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Malý, Tomáš.

PODANÁ, Vladimíra. *Svět českokrumlovských měšťanek v letech 1500-1650*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

POLANSKÁ, Martina. *Každodenní život obyvatel královského města Tábora ve světle testamentů*. České Budějovice, 2004. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

ŠMEJKAL, Jan. *Město Tábor a jeho role v době třicetileté války*. Praha, 2006. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Parkan, František.

ŠULÁKOVÁ, Eva. *Ženská kriminalita v Táboře v 16. a 17. století*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

Seznam příloh

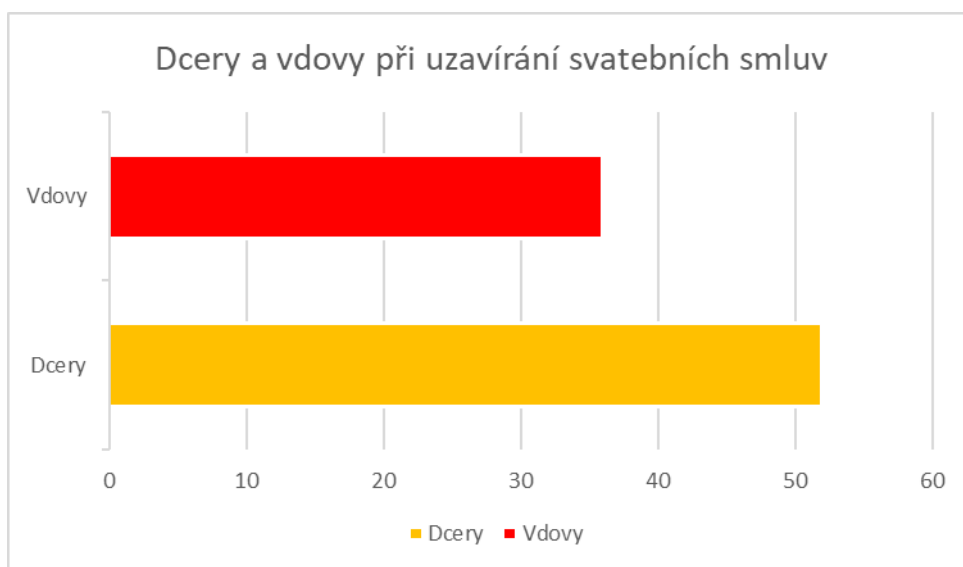
Příloha 1 – Graf zobrazující zastoupení dcer a vdov při uzavírání svatebních smluv

Příloha 2 – Graf zobrazující podíl autorů kšaftů dle pohlaví

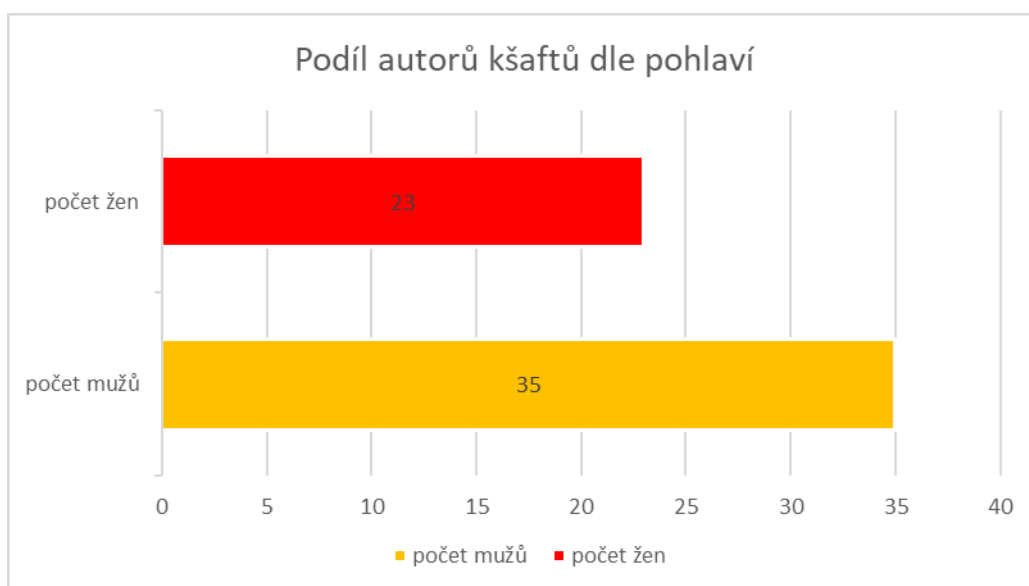
Příloha 3 – Graf zobrazující status žen jako autorek kšaftů

Přílohy

Příloha 1 – Graf zobrazující zastoupení dcer a vdov při uzavírání svatebních smluv

Příloha 2 – Graf zobrazující podíl autorů kšaftů dle pohlaví

Příloha 3 – Graf zobrazující status žen jako autorek kšaftů

